

**BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
FACULTY OF ORTHODOX THEOLOGY
CLUJ-NAPOCA**

***THE CHRISTIAN OBITUARY OF THE HOMILETIC GENRE IN
THE PATRISTIC TRADITION OF THE 4th and 5th CENTURIES
AND ITS PASTORAL ACTUALITY***

(Abstract of the doctoral thesis)

PhD. Candidate: Rev. Emanuel VALICĂ

Supervisor: Rev. PhD. Prof. Vasile GORDON

Cluj-Napoca

2016

DOCTORAL THESIS PLAN

INTRODUCTION, PROVISION OF NOTIONS AND THE RESEARCH STATUS AT THE PRESENT TIME

01. Prerequisites

- 1. The subject of death between pessimism, taboo, anachronism and the Christian hope**
2. The place of the obituary in the Pastoral Theology
- 3. Provision of notions: “the patristic period (era)” and “the patristic tradition”**
 - 3.1. Other opinions and dilemmas concerning the patristic period and tradition
 - 3.2. The subject limitation, principles and criteria for choosing the patristic period**
- 4. Subject choice and reasoning**
- 5. Working method, theses and research assumptions**
 - 5.1. Homiletic strategies and research directions**
 - 5.2. Homiletic and pastoral assumptions and outlooks
 - 5.3. Current research status within the Romanian Orthodox Church
 - 5.4. Research status within the foreign literature and modern academic field
- 6. Novelty of the paper**
 - 6.1. That which this paper is intended to be and its role**
 - 6.2. That which this paper is not intended to be and the purposes it does not bear**

CHAPTER I

I. HISTORY AND INSPIRATION SOURCES OF THE CHRISTIAN OBITUARY

I.1. Etymological statements, definition of notions and the Christian obituary development

I.2. The Christian obituary vs. the Byzantine obituary

I.3. Thematic limitation of notions

I.4. Homiletic meanings and obituary authors in the 4th and 5th Centuries

- I.4.1. The concept of obituary, in the narrow homiletic meaning and its features
- I.4.2. Obituary authors, in the narrow meaning
- I.4.3. The concept of obituary, in the wide meaning
- I.4.4. Reasoning behind the Christian obituary expansion

I.4.5. Obituary authors, in the wide meaning

I.5. Short analysis, between the obituary and the letters of consolation

I.5.1. Theological teachings and arguments shared by the obituary and letters of consolation

I.5.2. Empathic behaviour of the Holy Fathers

I.5.3. Objectives of the Christian obituary and letters of consolation

I.6. Homiletic genres

I.6.1. Short analysis on the obituary classification within the parenetic type

I.6.2. Paraenesis – the „timeless” preaching of the Word

I.6.3. Etymological statements and synonyms of the paraenesis in various languages

I.6.4. Paraenesis specificities, its purpose and importance

I.6.5. Types of paraeneses and the subject limitation to the paraenesis - obituary

I.7. Historical, biblical, patristic and liturgical sources of the paraenesis - obituary

I.7.1. Historical and cultural anthropology vs. Christian anthropology

I.7.2. Parenetic sources and models in the Old Testament

I.7.3. Paraenesis-obituary sources and models in the New Testament

I.7.4. Paraenesis-obituary patristic sources

I.7.5. Paraenesis-obituary in the liturgical form and its homiletic beauty

I.7.6. The funeral service - the Christian paradigm of cherishing the body

I.7.7. Homiletic sources for obituaries within the post-funeral liturgical practice

CHAPTER II

II. HOMILETIC STRUCTURE AND PATRISTIC MESSAGE

II.1. Obituary – homiletic value and pastoral mean, in the past and present

II.1.1. The „Words of God” (1 Peter 4, 11) within the obituary structure

II.2. The homiletic and pastoral importance of the spoken word

II.2.1. The art of words within words

II.2.2. The homiletic word between silence, pastoral discretion and the priest's mission to learn

II.2.3. Short doctrinal and ecclesiological criteria of the homily theology

II.2.4. From the theory of the word to the Christian life system

II.3. Development of the paraenesis-obituary as a distinct form of homily

- II.3.1. The influence of sophistry and philosophy on the obituary, by comparison to the attitude of the Holy Fathers
- II.3.2. Obituary, between sophistic recommendations and the theonomous thinking of the Holy Fathers

II.4. Paraenesis-obituary hermeneutics, from homiletic and pastoral perspectives

- II.4.1. Choosing obituaries and letters of consolation for the homiletic analysis
- II.4.2. Major themes and ideas from the Panegyric honouring Saint Basil the Great
 - II.4.2.1. Description of the life of Saint Basil as „law of virtue and piety”
 - II.4.2.2. The law of the living martyrdom – guide for a wise pastoral care
 - II.4.2.3. Great Basil – the living and unbloodied martyr
 - II.4.2.4. The pastoral wisdom and courage of the Saint for the defence of the rightful faith
 - II.4.2.5. The good education and philosophy, spiritual goods for our dogma
 - II.4.2.6. On the Church and the Episcopacy
 - II.4.2.7. On the Holy Trinity
 - II.4.2.8. On ethics – the Christian friendship
 - II.4.2.9. Diaconal philanthropy concerning the body and the soul
 - II.4.2.10. Moral and ascetic ideas – wealth of the Cross
 - II.4.2.11. On the Great passage of the Saint and his communion with those that remain behind - liturgical and eschatological perspectives
- II.4.3. Major themes and ideas in the funereal Speech at the death of Flacilla
 - II.4.3.1. Honouring the pain and death through silence and the right words
 - II.4.3.2. The depiction of virtues and the land of charities - the struggle for goodness
 - II.4.3.3. Life nowadays – „pierced vessel and unknown house”
 - II.4.3.4. Heaven – the crown of growth, and Christ – the clothes of heavenly purple
- II.4.4. Major themes and ideas in the sermon at the funeral of a bishop
 - II.4.4.1. „He who lives well does not live less”
 - II.4.4.2. Maintaining the bishop in the hearts of the believers - buried in the living tomb

II.4.5. Major themes and ideas in the letters of consolation

II.4.5.1. Epistle 5 – Letter of consolation to Nectarios

II.4.5.1.1. Consolation through the arguments of the faith in Christ and the resurrection

II.4.5.2. Epistle 24 – To Marcella

II.4.5.2.1. Loneliness, prayer and mourning - the sole pleasures

II.5. Language and style elements

II.5.1. Terms and formulas often used – keywords

CHAPTER III

III. HOMILETIC STRUCTURE OF THE OBITUARY AND ITS PURPOSE. VARIOUS PRACTICAL MODELS

III.1. The obituary between lesson, *prayer spirit*, *for love* and consolation

III.1.1. The obituary purpose and utility

III.1.2. The Christian obituary homiletic structure and message

III.1.2.1. Preparing the obituary, between the didactic and practical methods

III.1.2.2. Preparing the obituary and the technical steps of its composition

III.1.2.3. Christian obituary components and steps for the special preparation

III.1.2.3.1. The biblical, patristic or liturgical text

III.1.2.3.2. Salutations within the obituary

III.1.2.3.3. Introduction

III.1.2.3.4. The obituary discussion, presentation and synergic work

III.1.2.3.5. Ending/peroration or conclusions

III.1.2.3.6. Special features. Holding a speech in the *presence of one who is no more* and of numerous stricken unknown persons

III.1.2.4. “Absolutions” between consolation and the *degradation* or mutilation of the obituary

III.1.2.4.1. From “crying and absolutions”, to the “merry cemetery of Săpânța” phenomenon

III.1.2.4.2. The wistfulness, as power for conquering death through the hope of resurrection, of meeting again, prayer and mutual forgiveness, according to Father Stăniloae

III.2. Paraenesis - obituary and letter of consolation models

III.2.1. Thematic obituaries

- III.2.1.1. Obituary at the death of a child affected by AIDS – *Liked and beloved by God, He took him from earth*
- III.2.1.2. Obituary at the death of a staunch practitioner of the liturgical life – *The Holy Eucharist – the last viaticum*
- III.2.1.3. Obituary at the death a charitable and humanitarian believer – *On the private judgement and the final judgement*
- III.2.1.4. Obituary at the death of a parishioner, after a long and painful suffering – *Causes of the illness and the purpose of the suffering*
- III.2.1.5. Obituary at the death of a young, widowed mother – *Here is your mother!*
- III.2.1.6. Obituary at the death of a young person, following an accident – *Youth is not a guarantee against death*
- III.2.1.7. Obituary at the death of a veteran or refugee from Northern Bukovina or Bessarabia (grandfather or grandmother) – *And he/she went to his/her people*
- III.2.1.8. Obituary at the death of a believer from the Church choir, bothered by the significance and importance of services for the deceased – *The use of prayers and liturgical symbolism of the funeral and memorial services*
- III.2.1.9. Obituary at the death of a mentally ill person, who committed suicide – *The value of life*
- III.2.1.10. Obituary at the death of a wealthy businessman and prosperous Christian – *The true wealth*

III.2.2. Obituary and drafts for paraeneses-obituary: regarding the social status, civic attitudes, intellectual and professional skills, and regarding the pastoral mission of the priest

- III.2.2.1. Obituary at the death of a political prisoner that became a social case – *Blessed are those who are persecuted for righteousness sake*

- III.2.2.2. Obituary at the death of a priest – *For the joy of thy Lord!*
- III.2.2.3. Draft for obituary at the death of a doctor
- III.2.2.4. Draft for obituary at the death of a soldier, killed in a suicide attack in Afghanistan
- III.2.2.5. Draft for obituary at the death of a Christian teacher

III.2.3. Letters of consolation and spiritual advice, send by *post* or *email*, regarding the meaning of life and death, or answers to certain problems of spiritual bioethics

- III.2.3.1. Letter of consolation and pastoral advice to the sons of a deceased mother, who intend to burn the body of their mother – *Value of the body*
- III.2.3.2. Letter of consolation for the death of a son deceased following a work accident abroad – *The time for performing memorial meals and the Christian symbolism of the coliva*
- III.2.3.3. *Letter of consolation regarding the brain death of a father and spiritual advice for the family, regarding the organ donation – Euthanasia and the medical trade with human organs*
- III.2.3.4. Answer to a letter sent by a believer – *“The sky passages”; funeral-related customs and superstitions.*

General conclusions. Critical self-assessment. Proposals and opinions

Annexes

Thematic bibliography

A. CONTENT SUMMARY

Keywords: Death, obituary, letter of consolation, Holy Fathers, homiletics.

1. The life of man between *on-passage* and *the great passage* – *Pesah* (Easter)

The paper *Christian obituary of the homiletic genre in the patristic tradition of the 4th and 5th Centuries and its pastoral actuality* aims to give value to the homiletic and pastoral wealth of these two golden centuries of Christianity, which present the life of man between the *on-passage* and the *great passage*, namely the *constant Easter* of man towards the union with Christ.

Despite the importance and eschatological perspective of the *great passage* for the redemption of man, the place of the Christian obituary, in both the pastoral life of the parish and in the Academic Theology, was not a central one. Therefore, it was not given a particularly similar missionary and catechetical importance and it was not discussed sufficiently in the literature, as we may conclude from the homiletic research of the past centuries, when this patristic traditions of the obituary emerged in our country as well.

2. The “patristic period and tradition”, the reasoning for choosing the subject, the homiletic and pastoral objectives of the Christian obituary

In the introduction we provided the notions of “patristic period and patristic tradition”, considering them to be important, especially given the appearance of the so-called *Post-patristic theology*. When discussing the *patristic tradition*, we understand that the *patristic period and theology* or the *Tradition of the Church*, up to the present day, since the *patristic tradition* is inspired by the Holy Spirit in the Church, is always up to date and represents a protective spiritually reality that strives for the redemption and deification of man, provided that it is neither *abstractised* nor *absolutised*¹, since it would lead to an anachronic *conservatorism*, not *relativised*, since it would lead to liberalism and impropriation, or even to a *post-Christian or modern* theology.

The history of the *Christian obituary* leads us to the conclusion that it is a cultural legacy from the ancient, pre-Christian world, later adapted and developed in the Christianity, but, at the

¹ Prof. Adrian-Constantin MARINESCU, Ph.D., „Părintele bisericesc sau Sfântul Părinte, martor și organ al lucrării Sfântului Duh în Biserică...”, in: *Studii Teologice*, S.N., nr. 1 (2009), pp. 41- 43; see also: IDEM, “Prolog. Actualitatea, autoritatea și importanța Sfinților Părinți”, in: *Studii Teologice*, no. 4, 2012, pp. 11-12.

same time, that it is the carrier of an entire dogmatic, ecclesiastic, anthropological, eschatological, homiletic and liturgical theology.

Since during the 2nd period of the *patristic tradition blooming*, also called the *golden or classical age* of the Holy Fathers (313 to 461)² the obituary – as homiletic genre – was also developed, we wished to choose and discuss about this patristic period, in the doctoral thesis, as *homiletic and pastoral paradigm*, because the obituary is the result of this patristic period and tradition, which may provide an applicable analytical model for the other patristic periods, up to the present time.

The following sociological, methodological and theological reasons support the choice of this patristic period:

- a. The sociological structure from the 4th and 5th Centuries AD *did not fundamentally change* and we are not moving away “from them so much, that we believe ourselves to be completely foreign from them or unable to understand them [...]”³;
- b. The patristic period is always in progress, by means of the dynamic work of the Holy Spirit, up to the present time, through the Holy Fathers, whom It chooses as sacred vessels in order to teach us, comfort us, solve a theological crisis or dispute and by means of whom “It always shows us the truth”⁴, regardless of the space or time.
- c. It was not necessary to look for a longer patristic period, because the outstanding book of Alexander Sideras⁵ discusses about the Byzantine *obituary*, in volume XIX of the Viennese Byzantine Studies, mainly from a *historical, philosophical and linguistic* point of view, starting from the 6th Century and ending with the 15th Century, except for the 4th and 5th Centuries, which are actually the foundation of the Byzantine *obituary*, as the authors state, that mainly considers the sociological, historical and philological aspects, the linguistic development, the authors, addressees, the time of the appearance, the manuscripts and the versions at the time, without excluding, however, certain theological aspects.

² Rev. Prof. Ioan G. COMAN, Ph.D, *Patrologie*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1984, p. 27.

³ Prof. Stylianos G. PAPADOPULOS, Ph.D, *Patrologie*, vol. I, translated by Lect. Dr. Adrian Marinescu, Ed. Bizantină, București, 2006, p. 52.

⁴ *Ibidem*, pp. 68-69.

⁵ Alexander SIDERAS, *Die byzantinischen Grabreden. Prosopographie, Datierung, Überlieferung. 142 Epitaphien und Monodien aus dem byzantinischen Jahrtausend*, Ed. Die Österreichische Akademie der Wissenschaften, Bd. XIX, Wien, 1994, p. 536.

Since the patristic tradition of the 4th and 5th Centuries represents the beginning of this homiletic genre named the *obituary paraenesis* and it is representative and paradigmatic for the following centuries, we have decided that the subject of this thesis would “refreshen” and remind of the homiletic and missionary importance of the Christian obituary and would readdress the dogmatic, liturgical and catechetical beauty of this homiletic genre.

The choice of the theme and the pastoral or personal reason of the subject proposed in this paper are based on the pastoral experience of the Church, which shows us as an objective reality, the fact that the manner in which the serving priest approaches the matter of death, the theological knowledge he holds regarding the life of Christ and the death, all these substantially influence the pastoral attitude of the priest in relation to the dying person, the deceased and the mourning family, as well as the success and homiletic quality of an obituary. For this reason, we have detailed the *theological value of the Christian obituary*, from homiletic, dogmatic, patristic, eschatological, anthropological, historical and missionary perspectives, without indoctrination, but rather spiritual training, a reason for which we have stressed its *applied and homiletic value, in the pastoral life*, therefore tying the theological research to the daily life and death of the people who form the Church, with the real and actual joy and sorrow.

In this context, we have analysed the current stage of the research in the foreign literature and in the modern academia, which consider the death phenomenon only from the point of view of the cultural and historical anthropology.

Of the over 1000 updated titles within the Romanian homiletic literature, which include the Orthodox manuals of Homiletics and Catechetics, the subject is discussed in very few cases, approximately 3% of the literature.

This doctoral thesis is intended to somewhat reduce this “homiletic deficit” and has, in terms of homiletic and pastoral purposes, the following objectives:

- to bring comfort and hope to those who are in mourning and not to provide an answer for the *content of death*;
- to get us accustomed to the thought of our imminent deaths and to removed the obsession of death;
- to make the man analyse his life better and learn, for he shall never know when he shall die, *a fact that represents a mercifulness of God*. The death is *hidden in the last day of life, which is why we should be careful on that last day*. Therefore, *being unaware of the*

time or place, we shall await for the death at any time and in any place (Blessed Augustine);

- to learn how to *comfort reasonably* and with authentic empathy;
- to be a source of theological and homiletic inspiration, from which we would observe that the patristic experience of the *past*, concerning the *life and death*, is harmoniously integrated in a whole, with the hope of resurrection, towards the *eternal future* with God;
- to become more than a theoretical pastoral and homiletic inspiration source for books, university degrees, other doctoral theses or other sermons, and to *prepare* people for life and souls for eternity, namely, to act as a spiritual guide for practical orientation, for those who wish to *reconcile* with the time, with the end of their lives and with the eternity, so that the death may find them *spiritually prepared and at peace with themselves, with their dear ones, with the nature and with God*. Given this practical purpose, we have prepared the 31 *schematic plans, alongside their main ideas, the developed obituaries, the drafts for sermons and the letters of consolation*, so that the potential readers may find themselves in at least one of them and, thus, may receive help from them in their personal or professional lives.
- In the aforementioned meaning, this paper could also act as a spiritual bioethical guide for physicians, psychologists and psychiatrists that treat the sick in terminal stages, in oncology or psychiatry clinics, etc., in view of a *comforting reasoning*, for both the sick on their deathbeds or in degraded situations, as well as for their relatives. The time of the announcement of a death, by the doctor, involves a special gentleness and a true science of the communication, while knowing the teachings regarding the Christian anthropology, the death and resurrection, could help them with acquiring the ability required in such difficult times.

3. Novelty of the piece

Given the objectives above, the novelty of this paper is represented by the fact that we have discussed the subject of the *Christian obituary* in a holistic form, based on biblical, dogmatic, liturgical, homiletic, anthropological, pastoral and canonical sources and from the perspective of *the spiritual bioethics and the concept of Christian medicine*, by means of which we practically show that the “Orthodox Theology is the synthesis between the Revelation of God and the

patristic thinking at the highest possible level”⁶, while the *art of homiletics* is the most efficient mean for making these known.

Yet another novelty of this research is the fact that name of *extended obituary* also includes the *letters of consolation* belonging to the Holy Fathers from the 4th and 5th Centuries, as an inexhaustible patristic source of a priceless theological, pastoral and homiletic value, following which we prepared, in the third chapter, four *letters of consolation* that consider current matters and dilemmas, addressed to those who are in mourning, as pastoral homiletic models and sources of inspiration, in terms of human empathy, for providing the family with advice and consolation. Given the diverse and multiple objectives, the paper does not aim to replace *the culture of life with the culture of death*, but to analyse them as a whole, naturally and full of the hope in view of the eternity with Christ. This research does not intend to act as a *nec plus ultra*⁷.

4. History and inspiration sources of the obituary

In the chapter entitled *History and inspiration sources of the obituary*, we have thematically defined and limited the notions, we have provided etymological and homiletic specifications regarding the *Christian obituary* vs. the *Byzantine obituary* and their homiletic meanings. We have identified the authors of obituaries and letters of consolation from the 4th and 5th Centuries, which we have then provided with a short comparative homiletic analysis, highlighting the empathic behaviour of the Holy Fathers, their pastoral importance and necessity, as well as the their impact on the spiritual life of Christians, followed by stating the notion of *obituary, in the limited homiletic meaning* and its features, and the notion of *obituary, in the extended homiletic meaning* and the reasons behind its development, a short analysis between the obituary and letter of consolation, the empathic behaviour of the Holy Fathers and the objectives of the Christian obituary and letters of consolation. In the first chapter, we emphasized the homiletic and pastoral value of the obituary and letters of consolation, as pastoral and missionary bridges and means of communication, having as foundation the care and love for people, following the model of the incarnation and sacrifice of our Lord, Jesus Christ.

The analysis on the homiletic genres shows that the obituary is identified, from the perspective of the homiletic science, as a component of the paraenetic genre, of circumstance.

⁶ John MEYENDORFF, *Teologia Bizantină. Tendințe istorice și teme doctrinare*, translated by Rev. Alexandru I. Stan, Ed. Nemira, București, 2011, p. 5.

⁷ *Nothing further beyond.*

The etymological statements and the synonyms of the paraenesis in various languages confirm the occasional character of the paraenesis, which also include the obituary-paraenesis, with its specific limits and particularities.

Even though the opinions are divided in terms of the homiletic genres, we have chosen, following a careful analysis, the classifications performed by the best-known experts in Homiletics, who, generally speaking, agree with the following categories of the homiletic genre: the homily, the actual sermon (also named synthetic), the panegyric, the paraenesis and the religious conference.

Regarding the panegyric and the paraenesis, the two homiletic genres are clearly differentiated: the panegyric, according to Pr. Prof. Vasile Gordon, Ph.D, is an *ecclesiastical speech, which makes the worship of a truth of faith fundamental* and which is periodically and thematically performed during the liturgical time of the ecclesiastical year, while the paraenesis – which is *an urge, an encouragement, an allowance, a piece of advice, a recommendation of circumstance* – is occasional. Therefore, the panegyric would be the “timely” (liturgical time) preaching of the Word of God, while the paraenesis would be the “timeless” preaching, if we extrapolate the encouragement of Saint Paul the Apostle, addressed to Timothy (*2 Timothy 4, 2*).

Based on this reality and the liturgical and pastoral requirements, we believe that the obituary, an occasional speech, is better suited to the *paraenetical homiletic genre*, as we find it mentioned in certain Greek Homiletics manuals.

Concerning the limitation of the paraenesis types, in terms of the importance of the liturgical moment, Pr. Prof. Vasile Gordon draws the line between simple and developed paraeneses. These have as objective the two classes of occasional paraenetical speeches: the festive, joyful ones, and the sorrowful ones, caused by the various trials and tribulations of life.

A part of the paraenesis' features, by comparison to the homily, the sermon in itself and the panegyric, would be the following: the paraenesis is held both within the liturgical area and outside of it, on the occasion of a liturgical moment; the paraenesis takes less time; the liturgical moment is better customised, more moving and empathic, which provides the speaker with the possibility of holding the speech with more respect, joy or compassion and persuasion, since the purpose is that of providing the listeners with consolation, advice, encouragement, joy or sorrow, and not of seeking the amiability or delighting the ears of said listeners.

The paraenesis, generated by said liturgical moment, provides a special missionary opportunity, since this is the time for enlightening the mind, warming the heart and bending the will of the listener, without, however, neglecting his will and urge towards virtuous deeds, as the listener is involved, being targeted and personally affected.

Given that the toughest responsibility of the priest is that of consoling the Christian soul following the loss of a dear one, by aiming to acquire the hope and defeat the pain, this also requires a lot of pastoral tact and wisdom, which involves more homiletic, dogmatic, liturgical, anthropological, historical, psychological, pedagogical and didactic knowledge.

In this context, we have discussed, as briefly and as schematically as possible, on the historical, biblical, patristic and liturgical sources of the paraenesis-obituary, such as: the historical and cultural anthropology vs. the Christian anthropology; paraenetical sources and models from the Old Testament; sources and models of the paraenesis-obituary from the New Testament; patristic sources of the paraenesis-obituary; the paraenesis-obituary in its liturgical form; the homiletic beauty of the paraenesis, emphasizing the Funeral service, as liturgical paradigm of the body honouring, following the model of the burial of the Body of Jesus Christ following the Crucifixion; homiletic sources for the obituary from the liturgical practice following the funeral, emphasizing the fact that these services actually represent an important apperceptive preparation of the obituary.

The comparative analysis of sub-chapter I.7 may lead to the following conclusions: in the prehistoric period, even if there was no writing, the love and consolation of those in mourning could be noted from the funereal monuments dedicated to those that had passed away, thus representing the most remarkable “obituary” written in stone.

The ancient world expressed its pain through a rich philosophical literature and poetry, which may still be seen today, such as the one of Homer, Pindar, Euripides, Virgil, Ovid, Cicero, Pliny the Younger, Seneca, as well as those of certain writers and poets from the Late Antiquity.

The vision of death, during the pre-Christian period, is approached in a negative way, without a prior preparation during the lifetime of this phenomenon and without a clear understanding of the consequences of this attitude comprising permanent indifference, denial and rejection.

The Christianity, however, based on the divine relationship, showed that the origin of man is in Christ, as the man is created by God and since God is the absolute reality whose image is reflected in the human soul.

The Holy Scripture and the Holy Fathers substantiate this truth, emphasizing the love of God, through Jesus Christ, for the man, whom He consoles, encourages and keeps close during difficult times. For example, most speeches held by the Messiah or by the Apostles have an obvious paraenetic content, being occasionally held and being clearly distinguished from the homilies, which would be held in the Synagogue, according to the Judaic liturgical time.

The Holy Tradition of the Church continues, liturgically, this “godly behaviour” and, for this reason, in the sub-chapter entitled *Paraenesis-obituary in liturgical form and its homiletic beauty*, we have shown how this is conducted symbolically, solemnly and liturgically, but with real and “practical” foreshadowing, that *dignity of ars moriendi* and the eschatological perspective.

This way, we, the living, could feel and live with spiritually anticipation the eternal life following the corporal death, since the funeral service, which *presides the moment of pain*, provides us with *the opportunity of a supreme liturgical act of being human, against which all the old enticements of the art of dying pale by comparison*.

The entire orthodox divine worship experiences the sad day of the *Good Friday*, towards the happiness of the *Resurrection Sunday*. Thus, the *anthropologia crucis* is transfigured in the *anthropologia gloriae*, since the Crucified is the Resurrected One and the funeral service becomes a Christian paradigm of honouring the human body.

Moreover, the divine worship, having at its core the Divine Liturgy, as pinnacle of the divine love and liturgically transposed through the work of the spiritual freedom of the Holy Fathers, in a divine spiritually cooperation, actually leads us to the meeting with God, resumes the history of salvation and redeems the world of sin through the Eucharistic Offering, therefore bringing the final victory of the *anamnesis* against the *mimesis*.

The liturgical practice following the funeral and, generally speaking, the liturgical subject provide an eschatological and primary over-identification of the man's relationship with the world and earth, as the liturgical theme turns our relationship with the sacred and the divine into a relationship with the Absolute, with God shown in Jesus Christ.

For this reason, the mercy and prayers are the best laments for the dead, while the funereal speech, held after participating in the memorial service or other liturgical practices conducted for honouring the departed, may be a comforting liturgical moment, for those who are grieving, whose wounded souls are still unhealed, should the sermon be continued in the same context of hope and love, which is suggested and emphasized by both the funeral service and memorial one, the short litany for the departed, the prayer for the dispensation of the clothes and other goods for those that died and went to the Lord, as well as the ordinary of the blessing and consecrating of the cross that is placed on the grave. The *rightful faith* is combined in a complementary and mutually divine harmony with the *rightful honouring*, doxologically expressed in the divine worship.

For this reason, we believed that it was absolutely necessary to extend, transpose and discuss the paraenesis-obituary in this chapter, at the size of the liturgy, since the funereal speech is inseparably connected to the funeral service and deemed as a component and integral part of its, as well as the apperceptive preparation of the obituary.

In chapter I *History and development of the obituary*, these are presented in a critical and analytical manner. We must mention, in particular, that the notion of *obituary*, in the strictly historical and etymological sense of the word, does not occur until the 14th Century, Theodor Metochites (1330) being the first to use this word. In the first Christian millennium, only the notion of *ἐπιτάφιος λόγος* (=funereal speech) was used. Despite this, the notion of *obituary* is used by the contemporaneous patrologists and homileticians for the first millennium as well, as a synonym of *ἐπιτάφιος λόγος*. The important fact is that both the historians and the experts in homiletics, the patrologists and linguists, unanimously believe that the obituaries and letters of consolation are a homiletic, linguistic, pastoral and dogmatic wealth of a priceless value, in the life of the Church and of the Christian, and that they may be used as sources of pastoral and homiletic inspiration for preparing timely obituaries.

5. Obituary – homiletic value and pastoral mean, in the past and in the present

In Chapter II, entitled *The homiletic structure and patristic message*, it is concluded that death is a *threshold between two worlds*, meant to consume that which is sick and temporary, so that only the healthy and eternal may remain, for „death is nothing else but the downfall of

rottenness, death does not consume the body, but its rottenness”⁸, as Saint John Chrysostom states.

The actuality, homiletic and pastoral value of the obituary are represented by the fact that its structure often includes the „Words of God” (*1 Peter* 4, 11), which represent the *art of words within words*. In this context, we have discussed the homiletic word between silence, pastoral discretion and mission of the priest to learn, by listing short doctrinal and ecclesiological criteria for the sermon theology, used by the Holy Fathers in the 4th and 5th Centuries, having as homiletic structure the three ministrations of the Messiah: *teaching, sanctifying and monarchic*. This point of view on the preaching forms the *Theology of the homiletic word*, as *paradigm of the embodied Logos* and as *essence of the priestly service and preaching*, which is *spiritually coagulated* in the Trinitarian Theology, which, in its own turn, is preached and theologically included in the ecclesiological context.

The Holy Fathers built, on this homiletic structure, the preaching of the Holy Gospel. To be fair, the *meeting of the Christian preaching with the Greco-roman rhetoric* has influenced the form of preaching the word, but the Holy Fathers provided the philosophical terms and forms with new contents, which created an own Christian homiletic genre, which cannot be mistaken for the profane rhetoric of the sophists, since their thinking was theonomous and not autonomous. Therefore, the *Homiletics* of the Holy Fathers is not at all a *branch of the Sophist Rhetoric*, since they exceeded the barren formality of the sophists and rhetors of the time. We have presented this in sub-chapters *The sophistry and philosophy influence on the obituary; Obituary, between sophistic recommendations and the theonomous thinking of the Holy Fathers*.

The comparative analysis against the philosophy of sophists has shown us that the paraenesis developed as a distinct form of the Christian preaching. Moreover, we have reached to the conclusion that the influence of the sophistic rhetorise on the Holy Fathers is something undeniable, but that it is important that certain literary genres and rhetoric methods of the sophists were adapted and used as missionary means of preaching.

The Holy Church Fathers created an own Theology for preaching, which represents a *Theology of the Spirit* and the essence of the Christian preaching, as paradigm for the following centuries. The fundamental difference to the sophistic „homiletics” is represented by the message

⁸ Saint JOHN CHRYSOSTOM, „Cuvânt despre învierea morților”, in: *Predici la sărbătorile împărătești și cuvântări de laudă la sfinți*, vol. VII, translated by Rev. D. Fecioru, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002, p. 132.

that each of them is sending: the *Theology of the Spirit* has divine origins, having been created with redemptive purposes, while the sophists' preaching is only used for persuasive purposes, to prove everything and nothing, most of the time being based on false and inconclusive arguments.

The sophists' methods, used by some Holy Fathers, were adapted into efficient linguistic communication forms and means, in order to attract the highbrows of the time, either Christians or non-Christians; however, they did not allow for the divine revelation to be overshadowed by these forms, as they used it even more eloquently „judging by our nature” and, at the same time, they allowed themselves to be secretly guided by the divine inspiration and natural spontaneity, provided by a sincere and strong faith.

The Holy Fathers are *spiritually drawn* to the Truth and divine revelation, they provide *meaning to the word*, they call for good deeds and guide their listeners towards the final destination, namely the man's deification.

As a sound proof of these attitudes and preaching methods of the Holy Fathers, I have prepared a hermeneutics of the paraenesis-obituary, from a homiletic and pastoral perspective, after conducting a *representative selection of the obituaries and letters of consolation for the homiletic analysis*, as follows:

1. Representative obituaries – at the death of a bishop from the East, namely of a royal person and of a bishop from the West:

- *Speech at the death of Basil the Great, bishop of Cappadocia*, by Saint Gregory of Nazianzus;
- *Funereal speech at the death of Flacilla*, wife of Theodosius I, by Saint Gregory of Nyssa;
- *Sermon at the funeral of a bishop*, by Blessed Augustine.

1. Letters of consolation that are representative and relevant:

- Of the group of seven *epistles for consolation* of Saint Basil the Great, we selected, as paradigm for the eastern Christianity, Epistle 5 – *Letter of consolation addressed to Nectarios*;
- Of the three *epistles for consolation* of the Blessed Jerome, we chose Epistle 24 – *To Marcella*, representative for the western Christian tradition.

In conclusion, the main themes and ideas of Saint Gregory, resulted from his words following a rigorous analysis from a dogmatic, ecclesiastic, liturgical, homiletic, pastoral,

diaconal and philanthropic, canonical, cultural and ethical perspective, may be deemed as leading to the most complex, deep and beautiful obituary to have ever been written about a human being, as it harmoniously and magisterially gathers all the aspects of the Christian teachings and life.

The following eleven theological themes and ideas, that we managed to identify, provide evidence for this claim:

- The description of the life of Saint Basil as „law of virtue and devoutness”;
- *The law of the living martyrdom* – guide for a wise pastoral care;
- Great Basil – the living and unbloodied martyr;
- The pastoral wisdom and courage of the Saint for the defence of the rightful faith;
- *The good education* and philosophy, spiritual goods *for our dogma*;
- On the Church and the Episcopacy;
- On the Holy Trinity;
- On ethics – the Christian friendship;
- Diaconal philanthropy concerning the body and the soul;
- Moral and ascetic ideas – wealth of the Cross;
- On the *Great Passage* of the Saint and his communion with those that remain behind - liturgical and eschatological perspectives.

Of the main themes and ideas within the *Funeral speech at the death of Flacilla*, we list: *honouring of the pain and sorrow through silence and appropriate and balanced words*, followed by the image of the virtues *and the land of the benevolence, as a constant struggle for good, led by the empress*. Despite the fact that *Life nowadays* is compared to a „pierced vessel and unknown house”, if we live with responsibility towards Christ, we shall acquire the Heavens as a crown of greatness and Christ as heavenly purple clothing.

Of the main themes and ideas within the *sermon at the funeral of a bishop*, we grasp the lesson according to which “*he who lives well, lives long*”, while holding the bishop within the hearts of the believers – *buried in the living tomb* – is preferable to a *beautiful marble grave*.

Concerning the *main themes and ideas within the letters of consolation*, of *Epistle 5 – Letter of consolation addressed to Nectarios*, we understand that the consolation, through the *arguments of the faith in Christ and in the resurrection* are the most efficient and direct ones,

while, from *Epistle 24 – To Marcella*, we understand that, for some Christians that started on the path of sanctity, *the loneliness, prayer and fasting are the only pleasures*.

In the final part of the 2nd chapter, we present several language and style elements, as well as some of the terms and formulas used more often, summarised as *keywords*. We note, in particular, the words: *hope* and *resurrection*, described as spiritual and heavenly gifts, in which all bitterness and troubles, gathered over time, turn into bright points of the Eternal Life, providing the worldly life with joy and meaning.

The priest must have an in-depth knowledge of the orthodox teachings on death and resurrection, of the recent issues related to the *spiritual bioethics*, also named *biotheology*, i.e. an *ethical theology of the Christian life*⁹; he must have communication and listening skills, empathy, knowledge of psychology, patience and love for the one suffering and for the family that is in mourning, in order to adequately *transfigure* the pain and sorrow, the death and mourning in a *spiritually pastoral deed* and, therefore, to help avoid any kind of exaggerations regarding death.

6. The homiletic structure of the obituary and its purpose. Various practical models

Since the Chapter III of this paper is dedicated to preparing and creating an obituary, we emphasized the homiletic structure, the message, method, preparation and technical stages in composing an obituary, on the prayer spirit of the preacher and on the grounds of the traditional orthodox homiletic science, in order to send the revealed teachings and console those who are in mourning.

The Christian obituary and letters of consolation are not *intended to indoctrinate the parishioners*, but *to train the believers*, in order to bring hope, inspire for life, create natural attitudes and spiritual customs that help strengthen the man during the lifetime and in front of death, and to transmit the Christian teachings for his salvation and deification. This involves an equal offering from the preacher. In this context, we mainly insisted on: the stages of preparing and creating a Christian obituary, taking into account its special features; the local customs for the „forgiveness” and the risk of *degrading* said customs, should the „fair judgement” of the word not be maintained; the “the merry cemetery of Săpânța” phenomenon, which represents the folk art of „crucifying” real destinies of people through poetry; the *power of wistfulness*, which

⁹ † Ierotheos VLAHOS, *Bioetică și Bioteologie*, translated by Teofan Munteanu, Ed. Christiana, București, 2013.

may „defeat” death and sorrow through the hope of resurrection and meeting again with the departed, etc.

- In the sub-chapter III.2. we prepared, on the grounds of the homiletic principles presented at the first item, 10 models of thematic obituaries (III.2.1.), which include teachings, *spirit of prayer, settlement for love* and comfort, as they are presented in the table of contents.
- Two obituaries and three drafts for paraenesis-obituary (III.2.2.): based on the social status, civic attitudes, intellectual and professional skills and the pastoral mission of the priest, each preceded by the *schematic plan including the main ideas*, which also act as „drafts” for sermons, for the potential preachers, that may develop *their own ideas* and „strategies of the word”, and with *personal homiletic initiatives*, within their own obituaries (see table of contents).

The novelty of these *obituaries, letters of consolation and drafts for sermons* is represented by fact that they are prepared with footnotes, indicating the bibliographical source, in order to have homiletic materials provided for the potential preachers, as well as a moral guarantee, concerning the theological foundation and reasoning of the written words, much like a scientific study, in order to effectively and practically show that the mission of preacher also requires a special pastoral and scientific care and concern. Moreover, they may act as a source of homiletic inspiration for anything.

In sub-chapter III.2.3., entitled *Letters of consolation and spiritual advice, send by post or email, regarding the meaning of life and death, or answers to certain problems of spiritual bioethics*, we composed four letters of consolation, to the members of families in mourning, on current subjects, such as: incineration, migration, euthanasia, the collection and trade of human organ during the *cerebral death* stage, as well as answers to the questions of a person in mourning, who is interested in the meaning of the „sky passages”, and certain *customs and superstitions regarding funerals* (see the table of contents).

Aside from the fact that it presents the preparation and creation of a Christian obituary in detail, following all the rules of the homiletic and rhetoric sciences, through models of *obituaries, letters of consolation and drafts for sermons*, this practical part of the paper practically and convincingly shows that death is not dramatized within the orthodox area and that the Church does not turn it into an obsession for the believers, as insinuated by certain *secularists*, that it does not present it as a fatality and that it does not apologise for it, but that it

shows it as a *natural threshold between two lives and two different words*, united through Jesus Christ, our Lord and Saviour, and, thus, that it apperceptively and constructively prepares the conscience of believers, confessing the Christian teaching that tells us that *whether we live or die, we still belong to God*.

B. FINAL CONCLUSIONS AND PROPOSALS

The life and death are intertwined and they simultaneously „accompany” one another, each in its own „direction”, towards the universal resurrection; for this reasons, even when *we live, we die*¹⁰, due to the very sin that „works” within us, as stated by Saint John Chrysostom.

This paper investigates the proposed subject in an interdisciplinary manner, namely from a homiletic, historical, biblical, dogmatic, liturgical, canonical, moral and ethical point of view and from the perspective of spiritual bioethics, using a rich and diverse bibliography that may represent real sources of homiletic inspiration and research for the future seminarians, students, doctoral candidates, priests and other categories of intellectuals preoccupied by this subject.

The most important common thread of the obituaries and letters of consolation is represented by the intercommunion between the *liturgical dimension of the sermon* and the *spiritual dimension of the preacher's personality*, concurrent with *his care for the optimal receptivity of the addressees*, substantiated from biblical, patristic, dogmatic, ecclesiastical, homiletic, pastoral and canonical points of view. These are historically contextualised, with a great impact on the current times, since, aside from the profound theological character, they consider the good deeds, *combining the high theologisation with the good deed*, namely with the *social dimension of life*.

The model of the preacher is Jesus Christ, Who shows us the meaning and importance of the words and Who warns us that our salvation or punishment, hence our relationship with Him and eternity, is based on the manner in which we use the word (on the message we send to God).

The actuality of the obituary and letters of consolation, belonging to the Holy Fathers from the 4th and 5th Centuries, is also shown by:

- The universality and unavoidability of death;
- The spiritually work that is always comforting, *the words of God* found within it, which we also require during times of mourning and sorrow;
- The pastoral need to remind us of the dogmatic, liturgical, homiletic, moral and pastoral wealth included in the homiletic genre of the paraenesis-obituary, through which we understand that these are constantly useful, comforting, guiding and redemptive, since

¹⁰ Saint JOHN CHRYSOSTOM, “Epistle to the Romans”, in homily XI, he urges us: “to run from that death through which by living we die [...], in: *Lumina Sfintelor Scripturi. Antologie tematică din opera Sfântului Ioan Gură de Aur*, vol. 2, Ed. Anestis, s.l., 2008, p. 318.

Jesus Christ, the Word made flesh, *is the same, yesterday, today and forever* (Hebrews 13, 8);

- The fact that the illness, suffering, helplessness, blows and troubles of life and, finally, the death, seen as the „great passage”, *represent our fight for resurrection*, if they are undertaken and transfigured spiritually in order for *all that is healthy and eternal to remain*;
- The missionary need to remind the postmodern man, preoccupied only with the material welfare, technology, science, etc., and who *feels highly embarrassed and helpless at the thought of death*, for it destroys his illusion regarding the omnipotence of the scientific world, that the death does not have the last word against the life and that, despite the fact that the man is not immortal through his nature, he is immortal through the grace of Christ and through resurrection.
- The desire to bolster the pastoral-scientific relationship between the parish and the academic activity, which unites the sanctifying work of the Church and the teaching, thus contributing to the creation of the spiritually man and to the identity of the people of God.

The annexes, which represent the grounds for the homiletic analysis and subject thoroughness, are presented as such and represent an advantage that may be accessed by anyone for the purpose of conducting an own, objective homiletic or pastoral assessment.

We propose having the paraenesis-obituary play a bigger part in the Manuals of Homiletics and Catechetics, through a more intense didactic pursuit in the Theology schools, concerning the funereal speech, as well as more thorough training of the priest when preaching is a must, since the time of the funeral service, which includes the obituary, is the most favourable and opportune occasion for a sacerdotal mission, when the preacher may earn more souls for the kingdom of God. To this end, we expressly intended for a doctoral thesis on the obituary to also include thoroughly substantiated and theologically documented models of developed obituaries, sermon plans with main ideas, drafts for sermons and letters of consolation.

BIBLIOGRAPHY

Surse: scrieri biblice, patristice și liturgice; scrieri ale antichității greco-latine

Biblia sau Sfânta Scriptură, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.

Biblia sau Sfânta Scriptură, versiune îngrijită de Bartolomeu Valeriu Anania, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.

E-Sword, program de studiu biblic, versiunea 10.2.1., 2013.

Agheasmatar, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002.

Liturghier, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000.

Molitfelnic, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1984.

Scrierile Părinților Apostolici, în: coll. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 1, trad. rom. de Pr. D. Fecioru, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.

Tâlcuirea Evangheliilor și Cazaniilor Duminicale de peste an, București, 1960.

Învățătura de credință creștină ortodoxă, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992.

Apologeți de limbă greacă, în: coll. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 2, trad. rom. de Pr. Prof. Dr. Olimp Căciulă, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980.

Apologeti de limba latina, în: coll. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 3, trad. rom. de prof. Nicolae Chițescu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981.

Scrierile Sfinților Apostoli dimpreună cu Așezămintele Apostolice și Canoanele Apostolice, trad. rom. de G. N. Nițu, Chișinău, 1928.

Sfântul AMBROZIE AL MILANULUI, *De obitu Valentiniani consolatio*, PL 16, 1173.

Sfântul ANASTASIE SINAITUL, *Întrebări și răspunsuri la diferite capitole*, PG 89, 796.

Sfântul ANASTASIE SINAITUL, *Despre Hexaemeron*, PG 89, 971C.

Sfântul ANASTASIE SINAITUL, *La crearea omului „după chip”*, PG 89, 1148D-1149A.

- Sfântul ANTONIE CEL MARE, „Învățăături despre viața monahală”, în: *Filocalia*, vol. 1, trad. rom. de Pr. Dumitru Stăniloae, Ed. Harisma, București, ⁴1993.
- CICERO, MARCUS TULLIUS, „Brutus sau despre oratorii renumiți”, trad. rom. de Mihai Popa, în: *Opere alese*, vol. II, Ed. Univers, București, 1973.
- Sfântul CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan. Scrieri – partea a patra*, coll. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 41, trad. rom. de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000.
- Sfântul CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Περί της εν πνεύματι και αλήθεια προσκυνήσεως*, X, PG 68, 1056.
- Sfântul Sfântul CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Cateheze*, partea a III-a (cateheza a V-a mistagogică), trad. rom. de Pr. Dumitru Fecioru, Ed. Institutul Biblic, București, 1945.
- Sfântul Sfântul CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Cateheza 13*, II, PG 33, 773.
- Sfântul CIPRIAN AL CARTAGINEI, *Despre unitatea Bisericii universale. Despre condiția muritoare a omului*, trad. rom. de Pr. Alexandru I. Stan, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013.
- Sfântul CIPRIAN AL CARTAGINEI, *Către Fortunatus*, în: PL 4, 651-676
- Sfântul CLEMENT AL ALEXANDRIEI, *Pedagogul*, II, PG 8, 378.
- Sfântul CLEMENT AL ALEXANDRIEI, *Stromate*, PG 8, 685.
- Sfântul CLEMENT AL ALEXANDRIEI, *Cuvânt către elini. Protrepticul*, trad. rom. de Pr. Dumitru Fecioru, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.
- Sfântul DIONISIE AREOPAGITUL, *Ierarhia Bisericească* 7, 2, PG 3, 553D.
- Sfântul DIONISIE AREOPAGITUL, *Despre cele ce se săvârșesc pentru cei adormiți*, PG 3, 553A.
- Sfântul DIONISIE AREOPAGITUL, *Despre ierarhiile bisericești*, PG 87, 2860D.
- Sfântul EPIFANIE AL CIPRULUI, *Panarion*, 70, PG 42, 344B.
- EUSEBIU DE CEZAREEA, *Viața lui Constantin cel Mare*, trad. rom. de Mitrop. Iosif Gheorghian, București, 1986.
- Sfântul EVAGRIE PONTICUL, „Schiță monahicească”, în: *Filocalia*, vol. 1, trad. rom. de Pr. Dumitru Stăniloae, Ed. Harisma, București, ²1994.
- Fericitul AUGUSTIN, *Confessiones*, IX, PL 32, 777.

- Fericitul AUGUSTIN, *Enchiridion (Manual). Despre credință speranță și iubire. Despre credință și crez. Despre crez către catehumeni*, vol. I, ed. bilingvă, trad. rom. de Vasile Sav, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 2002.
- Fericitul AUGUSTIN, *Predici la marile sărbători*, vol. I, în coll. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 13, trad. rom. de Corneliu Clop, Ed. Basilica, București, 2014.
- Sfântul FOTIE AL CONSTANTINOPOLULUI, *Mistagogia Duhului Sfânt. Exegeze la Evangheliile*, trad. rom. de O. Coman, Ed. Polirom, Iași, 2013.
- Sfântul IGNATIE AL ANTIOHIEI, „Epistola către Romani”, în: *VEPES*, Ed. Diaconia Apostolică a Bisericii Greciei, vol. 2, Atena, 1955.
- Sfântul IOAN DAMASCHIN, „Despre cei în credință adormiți”, în: *PG 95*, 247-278.
- Sfântul IOAN DAMASCHIN, „Dialogul împotriva maniheilor”, în: *PG 95*, 280-295.
- Sfântul IOAN DAMASCHIN, *Cuvântări la sărbători împărătești, la sărbători ale Maici Domnului și la Sfinți*, trad. rom. de Pr. Dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2010.
- Sfântul IOAN CASIAN, „Convorbiri”. „Prima convorbire cu Avva Teona”, XXXII, în: *The Nicene and Post Nicene Fathers*, SN, vol. XI, Wm. B. Eerdmans, Michigan, 1964.
- Sfântul IOAN CASIAN, „Cuvânt plin de mult folos despre Sfinții Părinți din Pustia Sketică și despre darul deosebirii”, în: *Filocalia*, vol. I, trad. rom. de Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Ed. Humanitas, 1999.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, „Cuvânt despre învierea morților”, în: *Predici la sărbătorile împărătești și cuvântări de laudă la sfinți*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Către tatăl credincios*, în: *PG 47*, 367.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Epistola către Nectarie*, în coll. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 12, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia la Coloseni 7*, *PG 62*, 375.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia a III-a la Romani*, III, în: *PG 60*, 414.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia a X-a la Romani*, în: *PG 60*, 476.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia a XXI-a la Efeseni*, II, în: *PG 62*, 152.

- Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia a III-a la Filipeni*, 4, PG 62, 203.
- Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilie la Filimon III*, PG 60,725.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Omilie despre învierea morților*, în coll. „Izvoarele Ortodoxiei”, nr. 5, București, 1942.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, III, 1, în: PG 57, 31.
- Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia a XXIII-a la Facere*, 5, PG 53, 203.
- Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia a XXI-a la Faptele Apostolilor*, PG 60,169.
- Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia a XIII-a la Romani*, 2, PG 60, 509.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia a VI-a la Tesaloniceni*, în: PG 62, 432-433.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Predici despre statui*, trad. de Ștefan Bezdechi, Râmnicu Vâlcea, 1937.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Cuvinte de Aur, Mângâierea celor îndurerăți (despre moarte, doliu, parastase)*, vol. VII, trad. rom. de preot Victor Manolache, Ed. Egumenița, Galați, 2015.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Tratatul despre preoție*, trad. rom. de Dumitru Fecioru, Ed. Sofia; Biserica Ortodoxă, București, 2004.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Despre virtutea sufletului*, PG 64, 48;
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, „Cuvânt la Duminica a 20-a după cincizecime”, trad. rom. de Episcopul Melchisedek, în: vol. *Predici la duminici și sărbători*, ed. a II-a, Ed. Bunavestire, Bacău, 1997.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Bogățiile oratorice ale Sfântului Ioan Gură Aur*, trad. rom. de Diacon Ghe. Băbuț, Ed. Pelerinul Român, Oradea, 2002.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei întâi către Corintheni. Omilia*
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *La Sfânta Muceniță Drosida*, PG 50, 683.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Despre feciorie, apologia vieții monahale, despre creșterea copiilor*, trad. rom. de D. Fecioru, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.
- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, *Lumina Sfintelor Scripturi. Antologie tematică din opera Sfântului Ioan Gură de Aur*, vol. 2, Ed. Anestis, s.l., 2008.

- Sfântul IOAN GURĂ DE AUR, „Scrisoare către o văduvă tânără”, în: *Cuvinte de Aur. Mângâierea celor îndoliați (despre moarte, doliu, parastase)*, trad. rom. de pr. Victor Manoloache, vol. VII, Ed. Egumenița, Galați, 2015, pp. 233-255.
- Sfântul IOAN SCĂRARUL, „Despre clevetire”, în: *Filocalia*, vol. IX, trad rom. de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980.
- Sfântul ISAAC SIRUL, *Cuvinte despre sfintele nevoințe*, în: *Filocalia*, vol. 10, trad. rom. de Pr. D. Stăniloae, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981.
- Sfântul GRIGORIE CEL MARE, *Cartea Regulei Pastorale*, trad. rom. de Pr. Al. Moisiu, București, 1986.
- Sfântul GRIGORIE DE NAZIANZ, *Epistola către Chesarie*, I, PG 35, 756.
- Sfântul GRIGORIE DE NAZIANZ, *Cuvântare la moartea lui Vasile cel Mare, episcopul Capadociei*, PG 36, 493.
- Sfântul GRIGORIE DE NAZIANZ, *Cuvântul 32*, PG 35, 844-849.
- Sfântul GRIGORIE DE NAZIANZ, *Cuvântul 38*, 12, PG 36, 325.
- Sfântul GRIGORIE DE NAZIANZ, *Despre alcătuirea omului*, 4, PG 44, 136BC.
- Sfântul GRIGORIE DE NAZIANZ, „Cuvânt de apărare pentru fuga în Pont sau Despre Preoție”, în: Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie din Nazianz, Sf. Efreem Sirul, *Despre Preoție*, trad. rom. de Pr. D. Fecioru, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.
- Sfântul GRIGORIE DE NYSSA, *Despre suflet și înviere*, trad. rom. de Pr. G. Teodorescu, Ed. Herald, București, 2003.
- Sfântul GRIGORIE DE NYSSA, *Despre feciorie*, 12, PG 46, 369BC.
- Sfântul GRIGORIE DE NYSSA, *Cuvântare catehetică*, 5, în: Tache Sterea, *Dumnezeu, Omul și Creația în teologia ortodoxă și în preocupările ecumenismului contemporan*, Teză de doctorat (*Ortodoxia XLIX*, 1998, nr. 1-2).
- Sfântul GRIGORE PALAMA, *Triade*, II, 3, 67, Ed. John Meyendorff, Louvain, 1959.
- Sfântul MACARIE ALEXANDRINUL, *Sermo de exitu animae justorum et peccatorum*, PG 34, 390.

- Sfântul MACARIE EGIPTEANUL, „Între Dumnezeu și om există cea mai mare înrudire. Omilia XLV”, trad. rom. de C. Cornițescu, în: *Scrieri (Omilii duhovnicești)*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, 1992.
- Sfântul MAXIM MĂRTURISITORUL, „Capetele despre dragoste”, în: *Filocalia*, vol. 2, trad. rom. de Pr. Dumitru Stăniloae, Ed. Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, ²1947.
- Sfântul MAXIM MĂRTURISITORUL, „Răspunsuri către Talasie. Întrebarea 26”, în: *Filocalia*, vol. 2, trad. rom. de Pr. D. Stăniloae, Ed. Harisma, București, ²1994.
- Sfântul MAXIM MĂRTURISITORUL, „Tâlcuire la Tatăl nostru”, în: *PG 90*, 893C.
- Sfântul MARCU ASCETUL, „Despre legea duhovnicească în 200 de capete”, în: *Filocalia*, vol. I, trad. rom. de Pr. Dumitru Stăniloae, Ed. Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1947.
- Sfântul NECTARIE DE EGHINA, *Despre preoție*, trad. rom. de Parascheva Grigoriu, Ed. Sofia, București, 2008.
- Sfântul NICOLAE CABASILA, *Despre viața în Hristos*, *PG 150*, 604A.
- Sfântul NICOLAE CABASILA, *Despre Dumnezeiasca Liturghie*, *SC 4bis*.
- QUINTILIANUS, Marcus Fabius (35-95), *Arta oratorică*, vol. I, trad. rom. de Maria Hetco, Ed. Minerva, București, 1974.
- QUINTILIANUS, Marcus Fabius, *Institutio oratoria*, vol. 1-3, trad. eng. de H. E. Butler, coll. „Loeb Classical Library”, Ed. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, London, 1996, 544 p. (ediție bilingvă latină-engleză).
- LACTANȚIU, Lucius Cecilius Firmianus, *Despre moartea persecutorilor*, trad. rom. de Cristian Bejan, Ed. Polirom, Iași, 2011.
- ORIGEN, „Împotriva lui Celsus”, în: *PG*, 11, 1561.
- PLUTARH, Mestrius, *Vieți paralele I*, trad. rom. de N. I. Barbu, Ed. Științifică, București, 1960-1971.
- Sfântul SIMEON NOUL TEOLOG, „Capitole practice și teologice”, în: *Filocalia*, vol. 3, trad. rom. de Pr. Dumitru Stăniloae, Ed. Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1947.
- Sfântul SIMEON NOUL TEOLOG, „*Capete, morale ale lui Simeon Evlaviosul*”, trad. rom. de Dumitru Stăniloae, în: *Folocalia*, vol. 4, Ed. Tipografia Arhidiecezana, Sibiu, 1948.
- Sfântul SIMEON NOUL TEOLOG, „*Cele 225 de capete teologice și practice. Ale aceluiași, una sută capete de Dumnezeu cuvântătoare și făptuitoare (teologice și practice)*”, în: *Filocalia*,

vol. 6, trad. rom. de Pr. Dumitru Stăniloae, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1977.

Sfântul SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre săvârșirea Sfântului Maslu*, 287, PG 155, 520 CD.

Sfântul SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre sfârșitul nostru*, 369. PG 155, 688B.

Sfântul SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre Dumnezeiasca rugăciune*, 350, PG 155, 644C.

Sfântul SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre sfârșitul nostru*, 366, PG 155, 684A.

Sfântul SIMEON AL TESALONICULUI, *Despre sfârșitul nostru*, capitolele 367 și 368, trad. rom. de Pr. Cicerone Iordăchescu, București, 1921.

Sfântul TEOFIL AL ANTIOHIEI, *Către Autolic*, II, 27, PG 6, 196.

Sfântul TEOFILACT AL BULGARIEI, *Tâlcuirea Epistolelor către Tesaloniceni, Timotei, Tit și Filimon*, Ed. Sophia, București, 2014.

TERTULIAN, *De monogamia*, 10, PL 2, 942C.

TERTULIAN, *De corona*, 3, PL 2, 79B.

THEODORET AL CYRULUI, *La Facere*, 20, PG 80, 109 B.

TEOGNOST CUVIOSUL /SFÂNTUL AMFILOHIE DE ICONIUM, *Cuvinte despre pocăință și moarte*, Ed. Doxologia, Iași, 2014.

Sfântul VASILE CEL MARE, *Scrieri – partea a treia. Despre Duh. Corespondență (Epistole)*, coll. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 12, trad. rom. de Pr. Constantin Cornițescu și Pr. Teodor Bodogae, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.

Sfântul VASILE CEL MARE, *Omilie că Dumnezeu nu este cauza răului*, 7, PG 31, 345.

Sfântul VASILE CEL MARE, *La Nașterea lui Hristos*, 6, PG 31, 1473A.

Sfântul VASILE CEL MARE, „Cuvinte ascetice. Cuvânt despre judecata lui Dumnezeu”, în: *Sfântul Vasile cel Mare. Scrieri morale și ascetice*, trad. rom. de Octavian Gordon, Ed. Basilica, București, 2013.

Manuale si tratate de Omiletică în limba română

- ARAMĂ, George, *Elemente de omiletică specială: sau povăţuiri şi îndrumări speciale pentru alcătuirea diferitelor genuri şi specii de cuvântări bisericeşti: precedate de noţiuni despre istoria elocvenţei bisericeşti din vechime şi până astăzi: pentru folosul cursului superior al seminariilor teologice*, Ed. Librăriei „Principele Carol”, Bucureşti, 1930.
- BALCĂ, preot, Nicolae, *Curs de omiletică* (dactilografiat), în Biblioteca Facultăţii de Teologie Bucureşti, sala 3, cota 19351- 19356, f.a.
- BĂJĂU, L. Ion, *Omiletică specială*, Ed. Universitară, Craiova, 2004.
- BELU, preot, Dumitru, *Curs de omiletică. Momente din istoria prediciei. Teoria prediciei*, ediţie îngrijită de Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Ed. Andreiana-InfoArt Media, Sibiu, 2012.
- CIREŞEANU, Badea, *Omiletica*, curs litografiat, Bucureşti, 1904.
- CRISTESCU, Grigore, *Predică şi cateheză*, Sibiu, 1929.
- DIMANCEA, Chiriac, *Istoria elocinţei creştine, de la Iisus Hristos până astăzi*, Craiova, 1927.
- ERDEI, Miron, *Propovăduirea în Biserica Ortodoxă Română din Transilvania în prima jumătate a secolului al XX-lea*, Ed. „Cogito”, Oradea, 2001.
- GORDON, preot, Vasile (coord.), Pr. Adrian IVAN şi Pr. Nicuşor BELDIMAN, *Omiletica*, col. „Cursuri, Manuale şi Compendii de Teologie Ortodoxă”, Ed. Basilica, Bucureşti, 2015.
- GORDON, preot, Vasile, *Introducere în Omiletică (Elemente pentru cursul anului IV)*, Ed. Universităţii, Bucureşti, 2001.
- GRIGORAŞ, preot, Costachi, *Propovăduiţi Evanghelia la toată făptura: Omiletică şi Catehetică specială*, Ed. Trinitas, Iaşi, 2000.
- GRIGORAŞ, preot, Costachi, „Propovăduiţi Evanghelia la toată făptura!...” – *Omiletică şi Catehetică specială*, Ed. Trinitas, Iaşi, 2000.
- GUSTI, Dimitrie, *Ritorică pentru tinerimea studioasă*, ediţie îngrijită de Mircea Frânculescu, Bucureşti, 1984.

- HANDARIC, Mihai, *Curs de predicare. Exegeza și homiletica textelor biblice*, Ed. Carmel Print, Arad, 2007.
- IONESCU, Marin, *Lumină lină. Doamne, Tu ai cuvintele vieții veșnice. Material omiletic și catehetic*, București, 1938.
- IVAN, preot, Ilie, *Omiletica ortodoxă. Repere teoretice, metodice și practice*, Ed. Episcopiei Argeșului și Muscelului, Râmnicul Vâlcea, 1999.
- JURCA, preot, Eugen, *Retorică și Omiletică – curs practic*, Ed. Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2009.
- MITROFANOVICI, Vasiliu, *Omiletica bisericii dreptcredincioase răsăritene*, Cernăuți, 1875.
- PETRESCU, Nicolae, *Omiletica. Manual pentru Seminariile Teologice*, București, 1978.
- PIUARIU, Ioan Molnar, *Retorica*, Oradea, 1999.
- PROCOPOVICI, Petre, *Omilia și predica. Studiu istoric-omiletic*, Oradea, 1933.
- PROCOPOVICI, Petre, *Introducere în Omiletică*, Iași, 1946.
- SĂLĂVĂSTRU, Constantin, *Mic tratat de oratorie*, Ed. Universității, Iași, 2006.
- ȘEBU, diac., Sebastian, *Curs de Omiletică*, ms. f. a. (Facultatea de Teologie din Sibiu).
- TEODORESCU, Ilarie, *Omiletica*, București, 1923.
- TOADER, Ioan, *Metode noi în practica omiletică*, București, Cluj-Napoca, 1997.
- TOADER, Ioan,, *Retorica amvonului*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2002.
- TARANGUL, Oreste, *Regenerarea predicii (Exegeza omiletică)*, Chișinău, 1934.
- VONIGA David, *Omiletica sau studiul oratoriei bisericesti*, Ed. Tipografia Nouă, Orăștie, 1906.

Manuale și tratate de Omiletică străine

- BLACK, James, *The mystery of preaching*, London, 1924.
- BARDENHEWER, Otto, *Geschichte der altkirchlichen Literatur*, Band 1, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 2007.
- BOHREN, Rudolf, *Predigtlehre*, Ed. Gütersloher Verlagshaus, München, 1972.
- BONHOEFFER, Dietrich, *La parole de la prédication. Cours d'homilétique à Finkenwalde*, trad. par Henry Mottu, Ed. Labor et Fides, Genève, 1992.
- BUKOWSKI, Peter, *Predigt wahrnehmen. Homiletische Perspektiven*, Neukirchen –Vluyn, 1990.

- CAFFIAUX, Henri, *De l'oraison funèbre dans la Grèce païenne*, Ed. Hachette Livre- BNF, Valenciennes, 2013.
- COMENIUS, Jean Amos, *Art et enseignement de la prédication. Manuel d'homilétique des Frères tchèques et moraves*, traduit et commenté par Daniel S. Larangé Ed. L'Harmattan, Paris, 2006.
- ENGEMANN, Wilfried, *Einführung in die Homiletik, Reihe Uni-Taschenbücher*, Bd. 2128, Tübingen / Basel, A. Franke, 2002.
- EVANS, William, *How to prepare sermons*, Chicago, 1964.
- FEND, Leonhardt, *Homiletik*, Berlin, 1970.
- FOUNTOULIS, Ioannou, *Omiletiki*, Tessaloniki, 1985.
- FOURNIER, E., *La Homilia*, Barcelona, 1965.
- GRÖZINGER, Albrecht, *Homiletik, Reihe Lehrbuch Praktische Theologie*, Gütersloh, Gütersloher Verlag, 2008.
- GUERIN, Paul, et alii, *Guide du prédicateur à l'usage des laïques et des prêtres*, Ed. Centurion, Paris, 1994.
- HAMON, M., *Traité de la prédication, à l'usage des séminaires*, Paris, 1887.
- HÄRTNER, Achim et alii, *Predigen lernen. Ein Lehrbuch für die Praxis*, Stuttgart, Anken, 2001.
- GROLLOS, Konstantinos, *Τέχνη Ἀλυπίας. Κοινοὶ τόποι τοῦ πρὸς Πολύβιον τοῦ Σενέκα καὶ πηγαὶ αὐτῶν*, Tesalonic, 1956.
- LANGHAYE, Le R.P.G., *La prédication. Grands maîtres et grands lois*, Paris, 1927.
- MEYER ZU UPTRUP, Karl, *Gestalthomiletik. Wie wir heute predigen können*, Stuttgart, Calwer Verlag, 1986.
- MORAITES, D. N., *Ἱστορία τῆς χριστιανικῆς ρητορείας*, Atena, 1949.
- MORAITES, D. N., *Ἡ ὁμιλία καὶ ὁ λόγος*, Atena, 1958
- MOTTU, Henry, *Le défi homilétique. L'exégèse au service de la prédication*. Ed. Labor et fides, Genève, 1993.
- MÜLLER, Philipp, *Predigt ist Zeugnis. Grundlegung der Homiletik*, Freiburg im Breisgau, Herder, 2007.
- ORTMANN, Augustin Ferdinand, *Kurze Frühpredigten auf alle Sonn und Festtage des ganzen Jahres: dem gemein Wolke vorgetragen*, Ed. Aloys Doll, Wien, 1794.

- GÜNTHÖR, Anselm OSB, *Die Predigt. Theoretische und praktische theologische Wegweisung*, Ed. Herder, Freiburg-Basel-Wien, 1963.
- RAMBAUD, R.P., *Traité moderne de prédication*, Lyon - Paris, 1941.
- SCHUEPP, Guido (Hgb.), *Handbuch zur Predigt*, Zürich / Einsiedeln / Köln, Benziger, 1982.
- SIDERAS, Alexander, *Die byzantinischen Grabreden. Prosopographie, Datirung, Überlieferung. 142 Epitaphien und Monodien aus dem byzantinischen Jahrtausend*, Bd. XIX, Ed. Die Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien, 1994, pp. 536.
- SERTILLANGES, A.D., *L'orateur chrétien. Traité de prédication*, Ed. Cerf, Juvisy, 1930.
- EVANGELOS, D. Theodoros, *Μαθήματα Εκκλησιαστικής Ρητορικής ή Ομιλικής*, Atena, 1976.
- EVANGELOS, D. Theodoros, *Τὸ ὀρθόδοξον καὶ λειτουργικὸν ἢ υσταγωγικὸν κήρυγμα. Συμβολή εἰς ὀρθόδοξον Ὀμιλικήν*, Atena, 1960;
- EVANGELOS, D. Theodoros, , *Ὁ προσωπικὸς χαρακτήρ τοῦ θείου κηρύγματος*, Atena, 1960.
- TREMBELAS, Panaghiotis, *Ὀμιλική, ἡ θεωρία τοῦ κηρύγματος*, Atena, 1928;
- TREMBELAS, Panaghiotis., *Ὀμιλική, ἡ ἱστορία καὶ θεωρία τοῦ κηρύγματος*, Atena, 1950.
- THEISSEN Gerd et alii, *Le défi homilétique. L'exégèse au service de la prédication*, coll. „Pratiques”, no 13, Genève, Labor et Fides, 1994.
- LONG, Thomas, *Pratique de la prédication. Positionnements, élaborations, expériences*, coll. „Pratiques”, no 24, Genève, Labor et Fides, 2009.
- WEIGL, Norbert, „Liturgische Predigt seit dem zweiten Vatikanischen Konzil. Eine Untersuchung zur Messfeier in der Sonntagspredigt anhand der Zeitschrift «Der Prediger und Katechet »” î: *Reihe Studien zur Pastoralliturgie* Bd. 21, Regensburg, F. Pustet, 2009.

Autori moderni

- ABRUDAN, preot, Dumitru, CORNIȚESCU, diac., Emilian, *Arheologie Biblică*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994, p. 143.
- ACHELIS, Ernst Christian, *Praktische Theologie*, Tübingen, 1912.
- AGA, Victor, *Simbolica biblică și creștină. Dicționar Enciclopedic. (Cu istorie, tradiție și folclor)*, edit. a II a, Ed. Arhiepiscopia Timișoarei, 2005.

- † ANANIA, Bartolomeu, „Despre suferința asumată”, în: *Corupția spirituală. Texte social-teologice*, colecția Universitas, seria Theologia Socialis 13, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2011.
- † ANDREICUȚ, Andrei, *Răstignirea duhovnicească*, Ed. Renașterea, Cluj Napoca, 2015.
- ARDELEAN, Iosif, *Cuvântări bisericești și fumebrale*, tomul I, Arad, 1878.
- ARIÈS, Philippe, *Omul în fața morții*, trad. rom. de Andrei Niculescu, Ed. Meridiane, vol. I și vol. II, București, 1996.
- AUBIN, P., *L'image de l'oeuvre de Platon*, *Recherchers de science religieuse* 41, Paris, 1953.
- BALANOS, S. Dimitrios, *Πῶς παρηγοροῦν τοὺς πενθοῦντας οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας*, Atena, 1928.
- BALCA, Nicolae, „Invățătura despre Logosul întrupat ca paradigmă a vieții creștinului în teologia apostolică și patristică”, în: *Glasul Bisericii*, XXIX, (1970), nr. 3-4, pp. 272-290.
- BALCA, Nicolae, *Curs de omiletica* (dactilografiat), în Biblioteca Facultății de Teologie din București, sala 3, cota 19351-19356, s.a.
- BALCA, Nicolae, *Istoria Filozofiei Antice*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.
- BARDENHEWER, Otto, *Geschichte der altkirchlichen Literatur*, Bd. 1, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 2007.
- BAUMANN, Z., *Ansichten der Postmoderne*, Hamburg-Berlin, 1995.
- BĂBUȘ, Grigore, „Predica Sfinților Părinți”, în: *Glasul Bisericii*, XV (1956), nr. 10, pp. 540-546.
- BĂBUȚ, Gheorghe, *Predici la înmormântare. Moartea dreptului și a păcătoșului*, Ed. Pelerinul Român, Oradea, 1993.
- BĂJĂU, Ioan *Predica în slujirea dreptei credințe în primele veacuri*, Ed. Sitech, Craiova, 1997.
- BĂLAN, Nicolae, „Arderea cadavrelor”, în: *Revista Teologică*, 1909, Sibiu, nr. 1.
- BĂNESCU, Marcu, „Marginalii la problematica necrologului”, în: *Mitropolia Banatului*, nr. 10-12, 1980, pp. 692-702.
- BĂNESCU, Marcu, „Pledoarie pentru înnoirea Omileticii”, în: *Mitropolia Banatului*, nr. 1-3, 1980, pp. 101-108.
- BĂNESCU, Marcu, „Practici «netrăbuite». Problematika pomenilor”, în: *Mitropolia Banatului*, nr. 7-8 (1984), pp. 461-464.

- BĂNESCU, Marcu, „Șabloane pentru predici?”, în: *Mitropolia Banatului*, nr. 7-9, 1979, pp. 491-498.
- BECK, Hans Georg, „Geschichte der byzantinischen Volksliteratur”, în: *Handbuch der Altertumswissenschaft*, 2. Auflage, 12. Abteilung, 2. Teil, 3. Bd., München, 1971.
- BECK, Hans Georg, „Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich”, în: *Handbuch der Altertumswissenschaft*, 2. Auflage, 12. Abteilung, 2. Teil, 1. Bd., München, 1977.
- BEL, preot, Valer, „Misiunea și responsabilitatea Bisericii într-o lume secularizată”, în: *Studia Univesitatis Babeș-Bolyai. Theologia Orthodoxa*, 39, nr. 1, 1994.
- BEL, preot, Valer, „Taina Maslului-Vindecarea spre împărăție”, în: *Ortodoxia*, nr. IV/12, seria a II-a, București, 2012.
- BELDIMAN, preot, Nicușor, „Un izvor omiletic bine ancorat în tradiția ortodoxă”, în: *Ziarul Lumina*, 21 aprilie 2016.
- BELU, preot, Dumitru, „De ce este necesar să predici după plan?”, în: *Mitropolia Ardealului*, nr. 7-8, 1960, pp. 565-569.
- BELU, preot, Dumitru, „Cu privire la necrolog”, în: *Mitropolia Ardealului*, nr. 4-6, 1965.
- BELU, preot, Dumitru, „Cu privire la textul predicii”, în: *Mitropolia Ardealului*, nr. 11-12, 1964, pp. 877-898.
- BELU, preot, Dumitru, „Motivul iubirii în uzul omiletic”, în: *Mitropolia Banatului*, nr. 1-3, 1969, pp. 48-53.
- BELU, preot, Dumitru, „Predica apostolică”, în: *Mitropolia Ardealului*, XI (1966), nr. 1-3.
- BELU, preot, Dumitru, „Sfinții Părinți ca izvor omiletic”, în: *Mitropolia Ardealului*, X (1958), nr. 7-8, pp. 548-561.
- BELU, preot, Dumitru, „Sfinții Părinți ca izvor omiletic”, în: *Mitropolia Ardealului*, IV (1959), nr. 11-12, pp. 891-901.
- BELU, preot, Dumitru, „Vechiul Testament ca izvor omiletic”, în: *Mitropolia Ardealului*, 1957, nr. 11-12, pp. 849-865.
- BERDIAEV, Nikolai, „Biserica și lumea”, în: *Spirit și libertate*, Ed. Paideia, București, 2009.
- BEZDECHI, Ștefan, *Predică despre statui*, Râmnicu Vâlcea, 1937.
- BIANCHI, Enzo, *Cuvânt și rugăciune. Introducere în lectura duhovnicească a Scripturii*, trad. rom. de M. C. Oros, Ed. Deisis, Sibiu, 1996.

- BIZĂU, preot, Ioan, *Experiența liturgică a prezenței lui Dumnezeu în viața lumii*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2012.
- BIZĂU, preot, Ioan, „Moaștele sfinților – semne ale morții și învierii în Hristos”, în: vol. colectiv *Ce este moartea?*, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2003.
- BIZĂU, preot, Ioan, „Taina și darul morții”, în: *Renașterea*, IV, 1993.
- BIZĂU, preot, Ioan, *Viața în Hristos și maladia secularizării*, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2002.
- BOBRINSKOY, Boris, *Împărtășirea Sfântului Duh*, trad. rom. de M. și A. Alexandrescu, Ed. Institutului Biblic, București, 1999.
- BOBRINSKOY, Boris, *Taina Bisericii*, trad. rom. de Vasile Manea, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2002.
- BOGDAN, Cristina, „Moartea este un subiect tabu”, în: *Caiete de Antropologie Istorică*, nr. 5-6, Cluj, 2004.
- BOGDAN, Cristina, „Iconografia românească a Morții sau despre un alt fel de «moarte asistată»”, în: revista *Cultura*, nr. 14, 2004.
- BOGDAN, Cristina, „L’image de la Mort dans l’iconographie des églises roumaines. Emplacement et typologie”, în: *Revue des études sud-est européennes*, nr. 1- 4, 2005.
- BOGDAN, Cristina, „O Judecata de Apoi din care lipsește Raiul”, în: revista *Cultura*, nr. 32, 2004.
- BOGDAN, Cristina, „Percepția imaginii Morții în comunitatea rurală românească”, în: *Arche*, nr. 2, 2003.
- BOGDAN, Cristina, *Imago mortis în cultura româna veche (secolele XVII-XIX)*, București, Ed. Universității, București, 2002.
- BÖHREN, Rudolf, *Predigtlehre*, München, 1972.
- BOLOCAN, Carmen-Maria, „Pedagogia divină în Taina Sfântului Maslu”, în: *Taina Sfântului Maslu și îngrijirea bolnavilor în tradiția omiletică și catehetică a Bisericii Ortodoxe Române*, volum al Simpozionului anual al profesorilor de Omiletică și Catehetică din România, edit. a VIII-a, Oradea, 9-10, 2012, coordonator: Pr. Conf. Dr. Miron Erdei, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012, p. 69-78.
- BOLOCAN, Carmen-Maria, „Sfânta Euharistie – taina viețuirii omului cu Dumnezeu”, în: Pr. prof. univ. dr. Gheorghe Petrașcu et alii, *Dimensiunea penitențială și euharistică a vieții creștine*, Ed. Doxologia, Iași, 2014, pp. 239-249.

- BORCEAN, Gheorghe, *Implicații bioetice ale deciziilor medicale la sfârșit de viață*, Ed. Nagard, Lugoj, 2010.
- BORMANN, M., *Der Einbruch der Postmoderne in das Moderne Denken und deren metaphysische Implikationen*, Aachen, 2002.
- BOROS, L., *Mysterium Mortis, der Mensch in der letzten Entscheidung*, Olten (4), 1964.
- BOSSUET, Jaques Benigne, *Oraisons funèbres*, Paris, 1876.
- † BOTOȘĂNEANUL, Calinic/SCRIPCARU, Gheorghe, *Predici la înmormântări. 53 de modele*, Ed. Gedo, Cluj, 2007.
- † BOTOȘĂNEANUL, Calinic, *Tanatologie și nemurire*, Ed. Cantes, Iași, 1999.
- BOTTE, Bernard, „La Traditione Apostolique”, în: col. *Sources Chretiennes*, Paris, 1968.
- BOULENGER, Ferdinand, *Gregoire de Nazianz. Discours funèbres*, Paris, 1908.
- BRANIȘTE, preot, Ene et alii, *Dicționar de cunoștințe religioase*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2010.
- BRANIȘTE, preot, Ene, „Originea, instituirea și dezvoltarea cultului creștin”, în: *Studii Teologice*, XV (1963), nr. 3-4.
- BRANIȘTE, preot, Ene, „Rit, ritual, ritualism”, în: *Studii Teologice*, SN, 1966, nr. 5-6, pp. 255-261.
- BRANIȘTE, preot, Ene, «*Preoții Tăi, Doamne, se vor îmbrăca întru dreptate ...*». *Studii de teologie Pastorală, predici și cuvântări*, vol. IV, Ed. Andreiana, Sibiu, 2014.
- BRANIȘTE, preot, Ene, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1985.
- BRANIȘTE, preot, Ene, *Liturgica specială pentru facultățile de teologie*, Ed. Lumea Credinței, București, 2005.
- BRECK, John, *Darul sacru al vieții*, trad. rom. de PS. Irineu Pop, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2007.
- BRECK, John, *Puterea Cuvântului în Biserica dreptmăritoare*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, trad. rom. de Monica E. Herghelegiu, București, 1999.
- BRIA, preot, Ion, „Slujirea Cuvântului”, în: *Glasul Bisericii*, XXXI (1972), nr. 1-2, pp. 49-62.
- BUDE, Ioan, „Viață și moarte în Hristos. Epistola a II-a către Corinteni 5, 1-10”, în: *Mitropolia Banatului*, XXXVIII (1988), nr. 1.
- BUDU, Titu, *Cuvântări funebre și iertăciuni*, tomul I, Gherla, 1878, tomul II, Gherla, 1887.

- BUJOREANU, Anca, *Sfinți martiri și mărturisitori în epoca contemporană*, Ed. Fotini, Galați, 2007.
- BULACU, preot, Mihail, *Omilia despre predică a Sf. Ioan Hisostom. Studiu omiletic, analitic și comparativ cu predica modernă și contemporană*, București, 1946.
- BUNEA, preot, Ioan, *Predici la botez, cununie și înmormântare*, ediția a III-a, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2013.
- BURADA, T. Teodor, *Datinile poporului român la înmormântări*, Ed. Saeculum I. O., București, 2006.
- BURKETT, L., et alii, *Afaceri ca la Carte*, Ed. Crown Financial Ministries, Georgia, SUA, 2004.
- BUZDUG, preot, Andrei, *Doamne mîntuiește-ne că pierim! Cuvântări funebre*, Cluj, 1937.
- CAPLAT, S. Simion, „Aspecte omiletice în cuvântările Sfântului Vasile cel Mare”, în: *Studii Teologice*, seria II-a, XVII (1965), nr. 7-8, pp. 460-470.
- CARTER, Chris, *Știința și experiențele în pragul morții. Există conștiință dincolo de moartea corpului fizic?*, trad. rom. de Iustina Cojocaru, Ed. Life Style, București, 2012.
- CHILEA, Sebastian, „Predica de succes”, în: *Mitropolia Olteniei*, nr. 1-3, VI (1954), pp. 36-38.
- CHIRILĂ, Ioan, „Rostiri despre așezarea întru iubire”, în: Ioan Bunea, *Predici la botez, cununie și înmormântare*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2013, pp. 2-8.
- CHIRILĂ, Pavel, „Diagnosticul diferențial între Asociația filantropică creștină și Asociația filantropică necreștină”, în: *Bioetică. Studii*, București, 2002
- CHIRILĂ, Pavel, *Comentarii medical-teologice la taina Sfântului Maslu*, Ed. Christiana, București, 2002.
- CHIRILĂ, Pavel, *Elemente de anatomie spirituală a corpului omenesc. Trupul. Inima*, Ed. Christiana, București, 2001.
- CHIRILĂ, Pavel, *Principii de bioetică. O abordare ortodoxă*, Ed. Christiana, 2008.
- CHIRILĂ, Pavel, *Psihologia în textele Sfintei Scripturi*, Ed. Christiana, București, 2012.
- CHIRILĂ, Pavel, *Vindecarea*, Ed. Christiana, București, 2009.
- CHIRILĂ, Pavel/VALICĂ, preot, Mihai, *Conceptul de medicină creștină. Sfânta Scriptură citită de un medic ortodox*, Ed. Christiana, București, 2001.
- CHIRILĂ, Pavel/VALICĂ, preot, Mihai, *Meditație la medicina biblică*, Ed. Christiana, București, 1992;

- CHIRILĂ, Pavel/VALICĂ, preot, Mihai, *Spitalul creștin introducere în medicina pastorală*, Ed. Christiana, București, 2004.
- CHIRVASIE, Ioan, „Rugăciunile pentru cei adormiți în învățătura Bisericii romano-catolice și ortodoxe”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 1991, nr. 10-12.
- CIOBOTĂ, Marius Daniel, *Discursul omiletic din perspectiva științelor comunicării* (teză de doctorat, elaborată sub coordonarea prof. Mihai Dinu și Pr. prof. Vasile Gordon), Ed. Universității din București, București, 2012, pp. 185-192.
- CIOROIANU, Ștefan, *Nu plânge! Cuvântări funebre*, Arad, 1930.
- CIOS, Teodor, *Viața - în spațiu și dincolo de el. Predici și iertăciuni la înmormântare*, edit. a II-a, Sibiu, 2008.
- CIULEI, Marin D., *Învățătura despre suflet și trup în antropologia patristică a secolului al-IV-lea*, Alexandria, 1999.
- CIUTĂ, Silviu, „Cuvânt înainte”, în: Pr. Metaja Matejic Ph. D., *Ortodoxia: curajul de a fi diferit, puterea de a rămâne același*, trad. rom. de Silviu Ciută, Ed. Ecclesiast, Sibiu, 2011.
- CLÉMENT, Olivier, *Hristos, pământul celor vii*, trad. rom. de O. Coroamă, Ed. Curtea Veche, București, 2010.
- CLÉMENT, Olivier, *Trupul morții și al slavei. Scurtă introducere la o teopoetică a trupului*, trad. rom. de Eugenia Vlad, Ed. Christiana, București, 1996.
- CODRESCU, Răzvan, *Cartea îndreptărilor*, Ed. Christiana, București, 2004.
- COJOCARU, Nicolae, „Crăciunul în tradiția creștină”, în: *Teologie și Viață*, nr. 11-12, 1994, pp. 189-198.
- COMAN, G. Ioan, *Patrologie*, București, 1984.
- COMAN, G. Ioan, *Probleme de filosofie și literatură patristică*, București, 1995.
- COMAN, N. Constantin, „Să ardem trupurile sau să le dăm pământului?”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 1924, nr. 6.
- COMȘA, Gh. Grigore, *De la leagăn la mormânt*, Arad, 1927.
- COMȘA, Gheorghe, *Istoria predicii la români*, Ed. Ministerului Cultelor și Artelor, București, 1921
- CONSTANTINESCU, Ion, „Rugăciunile pentru cei morți”, în: *Glasul Bisericii*, XXXIV (1975), nr. 7-8, pp. 749-762.

- † CORNEANU, Nicolae, *Credință și viață. Culegere de studii teologice*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2001.
- † CORNEANU, Nicolae, *Culegere de predici. Cuvântări la cununii și înmormântări*, Timișoara, 1974.
- † CORNEANU, Nicolae, „Zece povețe pentru predicator”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 1-2, 1940, pp. 739-748.
- CORNIȚESCU, preot, Constantin, „Despre învierea morților 6, PG. 50, 428”; „Omilia 16 la 1 Cor. 4, PG 61, 144”, în: *Ortodoxia*, nr. 1-2, 1976.
- COSTEA, Traian, „Creștinismul și arderea morților”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 1932, nr. 2.
- COSTIN, V., „Scrierea Pseudo-epigrafică *Testamentum Domini*, ca izvor pentru istoria cultului creștin”, în: *Studii Teologice*, 1965, nr. 3-4.
- COULANGES, Fuster, *La Cite antique, Etude sur le culte. Le doit, les institution de la Grece et Rome*, Paris, Hachette, 1910.
- CRAINIC, Nichifor et alii, *Fiecare în rândul cetei sale. Pentru o teologie a neamului*, Ed. Christiana, București, 2003.
- CREȚEA, Petru, *Epos și Logos*, București, 1981.
- CREȚU, preot, Vasile, „Sfântul Ioan Gură de Aur și arta cuvântului. Provocări și exigențe pentru predica de azi”, în: *Ortodoxia*, seria a II-a, VII (2015), nr. 3, pp. 50-71.
- CRISTEA, Maria Elisabeta, „Obiceiuri legate de înmormântare la români”, în: revista stud. *Ars Historica*, București, 2012, pp. 42 - 49.
- CRISTESCU, Grigore, „Pasiunea și emoția în predică”, în: *Mitropolia Olteniei*, nr. 4-6, 1954, pp. 132-144.
- CRISTEV, Diana, *Idei și rituri funerare în lumea greco-romană*, Ed. Jurnalul Literar, București, 2002.
- CROISSET, Alfred /CROISSET, Maurice, *Histoire de la littérature grecque*, Paris, 1928.
- CROUZEL, H., *Théologie de l'image de Dieu chez Origenène*, Paris, 1956;
- DANIELOU, J., *Platonisme et théologie mystique. Doctrine spirituelle de Saint Grégoire de Nysse*, Paris, 1954, pp. 48-60.
- DAWKINS, R. M. *Modern Greek in Asia Minor. A study of dialect of Silly, Cappadocia and Pharsa*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1916.
- DAYTON, Howard, *Stidiu Biblic Financiar*, Ed. Crown Financiar Ministries, Georgia, SUA, 2004.

- DÉLÈHAYE, Hippolyte, *Les Passions des Martyrs et les genres littéraires*, Bruxelles, 1921.
- DENZLER, Georg, *Das Papsttum*, C.H. Beck Verlag, München 1997.
- DRĂGULIN, preot, Gheorghe. „Propovăduirea cuvântului și cultul în Biserica Ortodoxă Română”, în: *Studii Teologice*, XXVII (1975), nr. 3-4, pp. 242-250.
- DRĂGUȘIN, preot, Valeriu, „Rugăciunile pentru cei adormiți, în lumina Sfintei Scripturi”, în: *Ortodoxia*, nr. 4 (1986), 66-81.
- DURA, preot, Nicolae, „Învățarea dreptei credințe după canoanele Bisericii Ortodoxe”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, XCVIII (1980), nr. 5 -6, pp. 663-670.
- DURA, preot, Nicolae, „Norme canonice referitoare la îndatorirea învățătoarească și omiletică a preotului”, în: *Mitropolia Ardealului*, XXXII (1983), nr. 3-4.
- DUȚU, preot, Constantin, „Panegiricul ca formă a predicii în trecut și astăzi”, în: *Ortodoxia*, nr. 1-2-3-4, 1992.
- ECKHART, Meister, *Deutsche Predigten und Traktate*, hrsg. und übersetzt von Josef Quint, 2. Aufl. Zürich 1979.
- ECO, Umberto, *Cum se face o teză de licență*, trad. rom. de George POPESCU, Ed. Polirom, 2006.
- ELIADE, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, trad. rom. de Cezar Baltag, vol. II, Ed. Universitas, Chișinău, 1994.
- ELIADE, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, trad. rom. de Cezar Baltag, vol. I, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1988.
- EVDOKIMOV, Paul, *Ortodoxia*, trad. rom. de dr. Irineu Ioan Popa, Ed. Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române,, București, 1996.
- EVDOKIMOV, Paul, *Rugăciunea Bisericii de Răsărit – Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur*, Ed. Apostoliki Diakonía, Atena 1980.
- FAROS, preot, Filotheu, „Diaconia pastorală a omului contemporan”, în: *Actines*, iulie-august-septembrie, 1967.
- FAROS, preot, Filotheu, „The Department of Ministry Vocation and Pastoral Services of the National Council of the Churches of Christ in the USA” în: *Opportunities for Study, Training and Experience in Pastoral Psychology*, 1965.
- FAROS, preot, Filotheu, *Manual de iubire. Fieea dragostei*, trad. rom. de Ovidiu Lăzărescu, Ed. Egumenița, Galați, 2005.

- FAROS, preot, Filotheu, *Moartea și doliul. O teologie a nădejzii*, trad. rom. de pr. Victor Manolache, Ed. Sophia, București, 2012.
- FAROS, preot, Filotheu, *Omul fără chip. Înstrăinarea ethosului creștin*, trad. rom. de Pr. Gabriel Mândrilă, Ed. Sofia/Platytera, București, 2013.
- FILIPESCU, ieromonah, Hrisostom, *Puține cuvinte, multă iubire*, Ed. Pim, Iași, 2013.
- FINKENZELLER, Josef, *Glaube ohne Dogma? Dogmenentwicklung und kirchliches Lehramt*, Düsseldorf, 1972.
- FITRAKIS, A., *Credința lui Constantin cel Mare în ultimii ani ai veștii lui*, Atena, 1915.
- FLOCA, preot, Ioan, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, Sibiu, 1992.
- FOUNDOLIS, I., *Răspunsuri la nedumeriri liturgice*, vol. II, Apostoliki Diakonía, Atena 1988.
- FOUNDOLIS, I., „Fericirile în cultul ortodox”, în: *Subiecte liturgice*, vol. III, Apostoliki Diakonía, Atena, 2007, pp. 111-123.
- FRANK, Karl Suso, *Lehrbuch der Geschichte der Alten Kirche*, Ed. Ferdinand Schöningh, Paderborn-München-Wien-Zürich, 3. Aufl., 2002.
- FRIES, H., „Reich Gottes und Kirche in geschichtlicher Vermittlung”, in: F. Bockle, et alii, *Christlicher Glaube in moderner Gesellschaft*, Bd. 29, 102.
- GABRIEL, K., et alii, „Modernität und Solidarität – Konsequenzen gesellschaftlicher Modernisierung –”, în: *Festschrift für F.-X. Kaufmann*, Freiburg – Basel – Wien, 1997.
- GAFTON, Vasile, *Cuvântul din miezul cuvintelor*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2011.
- GALERIU, preot, Constantin, „Preoția ca slujire a cuvântului”, în: *Orthodoxia*, XXXI (1979), nr. 2.
- GEORGESCU, Matei, *Ipostaze într-un timp al dorinței. Încercare de antropologie psihanalitică*, Ed. Paideia, București, 2003.
- GHEAJA, Titu Vespasian, *Anghira creștină sau Cuvântări funebre pentru diferite cazuri cu privire la etate, sex și stare socială*, Sibiu, 1875.
- GHEORGHIU, Constantin I., „Moarte și Înviere în Sfânta Scriptură”, în: *Studii Teologice*, 1978, nr. 1-2.
- GHIȚĂ, Ieremia B., „Ce trebuie să știe credinciosul despre vămile văzduhului”, în: *Mitropolia Banatului*, 1992, nr. 7-9.
- †GIOSANU, Joachim, *La déification de l'homme d'après la pensée du Père Dumitru Staniloaie*, Ed. Trinitas, Iași, 2003.

- GOJGAR, Mihai, *Stilul literar religios* (ms. comp., teză de doctorat, sub îndrumarea Pr. Prof. Vasile Gordon), București, 2011.
- GORDON, preot, Vasile, „Cunoașterea temeinică a Sfintei Scripturi și folosirea ei în predică”, în: Biserica Ortodoxă Română, nr. 5-6, 1986.
- GORDON, preot, Vasile, *Introducere în omiletică*, Ed. Universității din București, 2001.
- GORDON, preot, Vasile, *Mergând, învățați... (Predici, cu un adaos de pilde din Pateric și alte istorioare ilustrative)*, Ed. Universității din București, 2001.
- GORDON, preot, Vasile, *Predica ocazională (pareneza)*, lucrare de doctorat, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2001.
- GORDON, preot, Vasile, „Necesitatea actualizării predicii sub aspect misionar”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, CIII (1985), nr. 5-6.
- GORDON, preot, Vasile, „Pareneza în slujirea pastoral-misionară a Bisericii”, în: *Ortodoxia*, nr. 3-4, 1999.
- GORDON, preot, Vasile, *Ghid bibliografic pentru Catehetică și Omiletică*, ms. dactil., broșat, București, 2001.
- GORDON, preot, Vasile, „Predica – parte integrantă a cultului divin”, în: *Glasul Bisericii*, LI (1992), nr. 3-4, pp. 41-53.
- GORDON, preot, Vasile, „Importanța pastorală a necrologului”, în: *Revista Teologică*, VIII (1998).
- GORDON, preot, Vasile, „Factori ai reușitei predicii”, în: *Studii Teologice*, L (1998), 3-4, pp. 86-103.
- GORDON, preot, Vasile, „Importanța principiilor didactice în catehizare”, în: *Ortodoxia*, LIII (2002), nr. 1-2, pp. 41-52.
- GORDON, preot, Vasile, *Vademecum Omiletic: 100 de schițe pentru predici, la toate duminicile și sărbătorile anului bisericesc. Cu un adaos de 12 pareneze*, Ed. Renașterea, Cluj Napoca, 2015.
- GORDON, preot, Vasile, *Cateheze pastorale pe înțelesul tuturor*, vol. II, Ed. Sofia, București, 2016.
- GNILKA, Joachim, „Der Philipperbrief”, în: *Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament*, Freiburg-Basel-Wien, 1968.

- GRECEANU, Olga, *Mărturie în cuvânt și chip - Vocabular al credinței și vieții spirituale*, vol. I, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2011.
- GRIGORAȘ, Constantin, „Structura și importanța necrologului în secolul de aur al predicii”, în: *Studii Teologice*, XCVIII (1980), nr. 1-2, pp. 166-178.
- GRIGORIȚĂ, Georgică, „Autocefalie în Sinodalitate. Autonomia eclezială în Biserica Ortodoxă din punct de vedere canonic”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, SN, 2010.
- GRIGOROVSKI, Constantin, „Câteva cuvinte despre arderea trupului”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 1924, nr. 12.
- GROLLOS, K., *Τέχνη Ἀλοπίας. Κοινὸὶ τόποι τοῦ πρὸς Πολύβιον τοῦ Σενέκα καὶ πηγαι αὐτῶν*, Tesalonic, 1956.
- GUÉRIN, Paul et alii, „La prédication occasionnelle”, în: *Guide du prédicateur*, Ed. Centurion, Paris, 1994.
- GUSTI, Dimitrie, *Ritorica Pentru Tinerimea Studioasă*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1984.
- HARNACK von Adolf, *Das Wesen des Christentums*, eds. 3., Ed. Mohr Siebeck, Tübingen, 2012.
- HÄUSER, Philipp et alii, „Leben und Werk des heiligen Gregor von Nazianz”, în: *Des heiligen Bischofs Gregor von Nazianz. Reden*, Bd. 59, Kempten-München, 1928.
- HUNGER, Herbert, *Theodoros Metochites als Verläufer des Humanismus im Bizanz*, *Biblische Zeitschrift* 45, Wien, 1952.
- HESSEN, J., *Griechische oder biblische Theologie? Probleme der Hellenisierung des Christentums*, Leipzig, 1956.
- HOPING, Helmut, „Freiheit, Tod, Gott”, în: *Internationale Katholische Zeitschrift «Communio»*, nr. 33, Freiburg, 2004, pp. 509-612.
- HORNA, K., „Einige uneditierte Stücke des Manases und Italikos”, în: *Jahresbericht des K. K. Sophiengymnasium für das Schuljahr 1901/1902*, Wien, 1902, S. 3-26.
- HÜTTER, Reinhard, „After Dogmatics?’ Beobachtungen zur evangelischen systematischen Theologie in den USA und in Deutschland an der Jahrhundertchwelle”, în: *Theologische Literaturzeitung*, 125, 2000.
- ICĂ jr., preot, Ioan I., „Persoană sau/și ontologie în gândirea ortodoxă contemporană”, în: *Persoană și comuniune. Prinos de cinstire Părintelui Profesor Academician Dumitru*

- Stăniloae la împlinirea vârstei de 90 de ani*, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe Sibiu, 1993, pp. 359-385.
- ICĂ jr., preot, Ioan I., „Teologia și provocările viitorului”, în: *Renașterea* an 14, nr. 11, 2003.
- ICĂ jr., preot, Ioan I., *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului – integrala comentariilor liturgice bizantine*, Ed. Deisis, Sibiu, 2011.
- ICĂ jr., preot, Ioan I., *Împărtășirea continua cu Sfintele Taine. Dosarele unei controverse. Mărturiile Tradiției*, Ed. Deisis, Sibiu, 2006.
- IONESCU, Amza, *Rostul parastaselor*, București, ed. a III a, 1937.
- IONESCU, Ion, „Podurile și punțile, datini legate de problematica continuității în ritualul funerar la români”, în: *Ortodoxia*, L (1999), nr. 3-4, pp. 276-286.
- IORGA, Nicolae, *Cuvântări de înmormântare și pomenire*, Vălenii de Munte, 1909.
- IVAN, Iorgu, „Biserica nu admite arderea morților”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 1937, nr. 7-10;
- IVAN, preot, Adrian, „Principii encomiastice în predica Sfântului Ioan Gură de Aur”, în: vol. *Simpozionului teologic tradițional*, edit. a VI-a, „Teologie și propovăduire în viața și opera Sfântului Ioan Gură de Aur”, Tismana, 9-11 noiembrie 2014.
- IVAN, preot, Adrian, „Sensul terapeutic al educației creștine”, în: vol. *Taina Sf. Maslu și îngrijirea bolnavilor în tradiția omiletică și catehetica a Bisericii Ortodoxe Române*, Presa Universitară Clujană, Cluj Napoca, 2012, p. 102-111.
- JELEV, Jeliu, „Comunismul este mai periculos decât fascismul”, în: ziarul *Lumina* 14, noiembrie, 2009.
- † KALLINIKOS, K., *Biserica creștină și celebrările din ea*, Atena, 1963.
- † KALLINIKOS, K., *Biserica creștină și slujbele care se săvârșesc în aceasta*, Ed. Grigóri, Atena 1969.
- † KALLINIKOS, K., „Grija față de morți în creștinism”, în: *Vestitorul Bisericesc*, Atena, (IV), 1914.
- † KALLINIKOS, K., *Introducere la Sfânta Psaltire*, vol. II, Tesalonic, 1927.
- † KALLINIKOS, K., *Sfânta Psaltire în practică*, Tesalonic, 1927.
- KAUFMANN, F.-X., et alii, *Christlicher Glaube in moderner Gesellschaft*, (im Folgenden: CGmG), Bd. 29, Basel-Wien, 2000.
- KAZANTAKIS, Nikos, *Alexis Zorba*, Ed. Eplu, București, 1969.

- KEHL, Medard, „Biblische Textmeditation”, în: *Praktische Bibelarbeit heute*, Ed. Katholisches Bibelwerk, Stuttgart, 1973, pp. 170-185.
- KEY, Andrew F., „The concept of Death in the Early Israelite Religion”, în: *Journal of Bible and Religion*, nr. 3, (XXXII), London, 1964.
- KIERDORF, W. „Laudatio funebris. Interpretationen und Untersuchungen zur Entwicklung der römischen Leichenrede”, în: *Beiträge zur Klassischen Philologie*, 106, Meisenheim am Glan, 1980.
- KRAIOPOULOS, arhim., Simeon, *Taina suferinței*, trad. rom. de pr. Victor Manolache, Ed. Bizantină, București, 2007.
- KRÜLL, Ph., „Grabreden”, in: *Realencyklopädie der christlichen Alterthümer*, Bd. I, Freiburg im Breisgau, 1882.
- KURAEV, Andrei, *Daruri și anateme. Ce a adus creștinismul lumii*, trad. rom. de Nina Nicolaeva, Ed. Sofia, București, 2004.
- LACOSTE, Jean-Yves, *Axperiență și absolut. Pentru o fenomenologie liturgică a umanității omului*, Ed. Deisis, trad. rom. de Maria-Cornelia Ică jr., Sibiu, 2001.
- LANDER, B. G., *The Philosophical Anthrology of Saint Gregory of Nyssa*, *Dumbarton Oaks Papers* 12 (1958), p. 59-94.
- LANG, Friedrich, *Die Briefe an die Korinther*, (NTD), Band 7, Göttingen und Zürich, 1986.
- LARCHET, Jean-Claude, *Creștinul în fața bolii, suferinței și morții*, Ed. Sophia, trad. rom. de Marinela Bojin, București, 2004.
- LARCHET, Jean-Claude, *Dumnezeu nu vrea suferința omului*, trad. rom. de Elena Dulgheru, Ed. Sophia, București, 2008.
- LARCHET, Jean-Claude, *Sfântul Maxim Mărturisorul. O introducere*, trad. rom. de Marinela Bojin, Ed. Doxologia, Iași, 2013.
- LARCHET, Jean-Claude, *Sfârșit creștinesc vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în pace...*, Ed. Basilica, trad. rom de Marinela Bojin, București, 2012.
- LARCHET, Jean-Claude, „*Tradiția Ortodoxă despre viața de după moarte*”, Ed. Sophia, trad. rom. de Marinela Bojin, București, 2006.
- LAVRIC, Sorin, „Nevoia de martiri”, în: *Moartea martirică*, Ed. Fundația Sfânta Irina, București, 2010.

- LIND, William S., et alii, *Corectitudinea politică. Religia marxistă a noii ordini mondiale*, trad. rom. de Andrei Dîrlău et alii, Ed. Rost, București, 2015.
- LIȚIU, Gheorghe, „Cuvântul de înmormântare în Biserica Ortodoxă Română. Studiu istoric-omiletic”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 7-10, 1978, pp. 1124-1134.
- LOSSKY, Vladimir, *À l'image et à la ressemblance de Dieu*, Paris, 1967.
- LOSSKY, Vladimir, *Essai sur la théologie mystique de l'Église d'Orient*, Paris, 1944.
- LOSSKY, Vladimir, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, trad. rom. de Pr. Vasile Răducă, Ed. Bonifaciu, București, 1998.
- LOTZ, J. B., *Tod als Vollendung*, Frankfurt, 1976.
- LUKSCH, Thomas, *Predigt als metaphorische Gott-Rede. Zum Ertrag der Metaphernforschung für die Homiletik*, Würzburg, 1998.
- LUPAȘCU, Silviu, „În al nouălea cer: fundamentul gnostic al tradiției folclorice românești despre vămile văzduhului”, în: *Demonologia*, București, 2004, pp. 16-56.
- LUPȘA, Ioan, *Căzut-a cununa capului nostru...*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca, 2006.
- MACAR, Ilie, „Eshatologia ortodoxă bazată pe credința în înviere și spectrul sfârșitului în mentalitatea contemporană”, în: *Mitropolia Moldovei și Bucovinei. Teologie și Viață*, serie nouă, XX (2010), nr. 9-12, Iași, pp. 51-86.
- MAIOR, Petru, *Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morți*, Cluj, 1906.
- Makarios SIMONOPETRITUL, ierom., *Triodul explicat. Mistagogia timpului liturgic*, Ed. Deisis, Sibiu, 2000.
- MAN, Dorel, „Cuvântare funebră, evoluție și impact”, în: Dr. Ioan LUPȘA, *Căzut-a cununa capului nostru...*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca, 2006.
- MAN, Serafim, *Meditații Duhovnicești*, Ed. Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 2002.
- MANEA, Vasile, *Preoți ortodocși în închisorile comuniste*, Ed. Patmos, București, 2000.
- MARCU, Grigore T., „Elemente de eclesiologie paulină”, în: *Mitropolia Ardealului*, 1961, nr. 1-3.
- MARCU, Grigore T., *Antropologia paulină*, Ed. Arhidiecezană, 1941, Sibiu, p. 335.
- MARIAN, Simion Florea, *Înmormântarea la români*, Ed. Saeculum I. O., București, 2008.
- MARIAN, Simion Florea, *Înmormântarea la români. Studiu etnografic*, Ed. Grai și suflet-cultura națională, București, 1995.

- MARIAN, Simion Florea, *Înmormântarea la români. Studiu etnografic*, Ed. Saeculum Vizual, București, 2008.
- MARINESCU, Adrian-Constantin, „Părintele bisericesc sau Sfântul Părinte, martor și organ al lucrării Sfântului Duh în Biserică și în membrii acesteia. Noțiunea de părinte bisericesc în tradiția patristică, originea și semnificația ei teologică. Scriitorul creștere a Bisericii vs. scriitorul creștin” (Partea I), în: *Studii Teologice*, 2009, nr. 1, pp. 31-102.
- MARINESCU, Adrian-Constantin, „Prolog. Actualitatea, autoritatea și importanța Sfinților Părinți”, în: *Studii Teologice*, nr. 4, 2012, pp. 3-15.
- MARINESCU, Atanasie Marian, *Cultul păgân și creștin. Sărbătorile și datinile romane vechi*, Ed. Saeculum I. O., București, 2005.
- MARIȘ, Ștefan, „Ritualul funerar din Maramureș – o perspectivă hermeneutică”, în: *Memoria ethnologica*, nr. 30 – 31, Baia Mare, (IX) 2009.
- MARIȘ, Ștefan, „The funerary rhymes in Maramureș”, în: *Memoria ethnologica*, nr. 38-39, 2011, XI, Baia Mare, pp. 101 – 107.
- MATEICIUC, Mihai, *Moartea ca o virgulă*, Ed. Ion Prelipcean, Horodnic de Jos, 2014.
- MATEJIC, Metaja, *Ortodoxia: curajul de a fi diferit, puterea de a rămâne același*, trad. rom. de Silviu Ciută, Ed. Ecclesiast, Sibiu, 2011.
- MAYER, A., *Das Bild Gottes im Menschen nach Clemens von Alexandrien*, Rom, 1942.
- MĂLĂESCU, Ioan, *Șapte predici funebre*, Târgu Jiu, 1910.
- MCGUCKIN, John A., *Sf. Grigore de Nazinanz. O biografie intelectuală*, trad. rom. de Adrian Podaru, Ed. Renașterea, Cluj- Napoca, 2013.
- MÉRIDIÉ, Louis, *L'Influence de la seconde sophistique sur l'oeuvre de Grégoire de Nysse*, these, Renne, 1906.
- MEYENDORFF, John, *Teologia Bizantină. Tendințe istorice și teme doctrinare*, trad. rom. de Alexandru I. Stan , ed. a II a, Ed. Nemira, București, 2011.
- MICLE, preot, Veniamin, *Trepte spre amvon*, Râmnicu Vâlcea, 1993.
- MICU, Samuil, *Propovedanie sau învățătură la îngropăciunea oamenilor morți*, Blaj, 1784.
- MIHĂIEȘ, Mircea, *Despre doliu*, Ed. Polirom, Iași, 2009, pp. 7-321.
- MIHĂILĂ, Alexandru, „Conceptia despre moarte și grija față de cei adormiți în Vechiul Testament”, în: *Studii Teologice*, nr. 3, 2012.

- MIHĂILESCU, C. Dan/MĂCEȘARU, Ciprian, *Despre nerăbdarea de a fi răbdător*, Ed. Humanitas, București, 2014.
- MIHĂILESCU, Ioan, „Cultul morților la păgâni și cultul martirilor la creștini”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 1925, nr. 1.
- MIHĂLCESCU, Ioan, „Cultul martirilor în Biserica primară”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 1924, nr. 11.
- MIHĂLCESCU, Ioan, *Scrierile Părinților Apostolici*, vol. I, Chișinău, 1927,
- MIHĂLȚAN, Ioan, „Rugăciunile Bisericii pentru cei răposați”, în: *Mitropolia Banatului*, 1988, nr. 3.
- MIHOC, preot, Vasile, „Eshatologia paulină”, în: *Revista Teologică*, nr. 4, 1993.
- MIHOC, preot, Vasile, „II Macabei 12, 39-46, teme al rugăciunilor Bisericii pentru cei adormiți”, în: *Ortodoxia*, 1985, nr. 3, pp. 516-521.
- MIHOC, preot, Vasile, „Prefață” la Calinic Botoșăneanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, în: *Tanatologie și nemurire*, Ed. Cantes, Iași, 1999.
- MIHOC, preot, Vasile, „Propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu în Biserică și nașterea credinței, în: *Mitropolia Ardealului*, XXVI (1981), nr. 5-6, pp. 517-525.
- MIHOC, preot, Vasile, *Lumina Evangheliei. Exegeze la Evangheliile duminicale*, Ed. Agnos, Sibiu, 2016.
- MILAȘ, Nicodim, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, trad. rom. de Uroș Kovincici și dr. Nicolae Popovici, vol. I, partea a II a, Ed. Tipografia Diecezană, Arad, 1931.
- MILAȘ, Nicodim, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, vol. II, partea a II a, trad. rom. de Dr. Nicolae Popovici și Uroș Kovincici, Ed. Tipografia Diecezană, Arad, 1936.
- MILOȘEVICI, Nenad S., *Dumnezeiasca Liturghie – centrul cultului în Ortodoxie. Legătura indisolubilă a Sfintelor Taine cu dumnezeiasca Euharistie*, trad. rom. de Ioan Ică sr., Ed. Deisis, Sibiu, 2012.
- MIMS, Cedric A., *When We Die: The Science, Culture, and Rituals of Death*, London, St. Martin's Griffin, 2000.
- MIRCEA, Laurean, *Arta predicării. Exigențe pentru mileniul al III-lea*, coll. „Episteme”, Ed. Doxologia, Iași, 2015.

- MIRCEA, preot, Ioan „Cultul morților în Biserica Ortodoxă după Sfânta Scriptura și Sfânta Tradiție”, în: *Ortodoxia*, 1985, nr. 3, pp. 59-71.
- MIRON, Vasile, „Importanța locașului de cult în viața comunității parohiale”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, SN, 2010, pp. 247-271.
- MITROFANOVICI Vasile et alii, *Litrugica Bisericii Ortodoxe*, Cernăuți, 1929.
- MITROFANOVICI Vasile et alii, *Liturgica*, Cernăuți, 1909.
- MOISE, monah, *Sfântul închisorilor*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2007.
- MOLDOVAN, Visarion, *Rătăcirea pentecostală. Îndreptar de Mărturisire Ortodoxă*, Ed. Vicovia, s.l., 2008.
- MOOS, Peter, „Consolatio. Studien zur mittellateinischen Trostliteratur über Tod und zum Problem der christlichen Trauer”, în: *Münstersche Mittelalter Schriften* 3/1.2.3.4., I-IV, Münster, 1971/1972.
- MOULARD, A., *Saint Jean Chrysostome*, Paris, 1941.
- NEAGA, preot, Nicolae, „Incinerarea și înmormântarea în lumina Sfintei Scripturi”, în: *Teologie și viață*, I (LXVII) (1991), nr. 4-8.
- NECULA, preot, Constantin, *Cântare de biruință cântând. Predici și meditații duhovnicești radiodifuzate*, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2012.
- NECULA, preot, Constantin, *De ce ești trist popor al învierii? Predici la înmormântări și parastase*, Iași, 2002.
- NECULA, preot, Constantin, *Iubirea care ne urnește. Pagini catehumenale*, edit. a II-a, Ed. Agnos, Sibiu, 2015.
- NECULA, preot, Nicolae, „Rugăciunile pentru cei adormiți”, în: *Îndrumător Bisericesc*, Buzău, 1983, pp. 36-48.
- NECULA, preot, Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996.
- NELLAS, Panayotis, *Omul – animal îndumnezeit. Perspective pentru o antropologie ortodoxă*, trad. rom. de Pr. I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 1999
- †NEOFIT, Patriarh al Constantinopolului, *Pidalion – Cârma Bisericii Ortodoxe*, Ed. Credința Strămoșească, Iași, 2007.
- NICOLAESCU, Nicolae N., *Introducere în Epistola către Filipeni. Captivitatea Sf. Ap. Pavel în Efes* (teză de doctorat), București, 1942.

- NICOLESCU, Constantin, *Predici și orațiuni funebre*, București, 1874.
- NICULCEA, preot, Adrian, „Eshatologia catolică și protestantă din perspectivă ortodoxă”, în: *Ortodoxia*, LIII, 2002, nr. 3-4, București, pp. 113-127.
- OLYAN, Saul M., „Some Neglected Aspects of Israelite Interment Ideology”, în: *Journal of Biblical Literature*, nr. 4, CXXIV (2005), pp. 601-616.
- ORNOIU, C., „Rugăciunile Bisericii sau pomenirile pentru cei repausați în Domnul”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, XXVI (1902), pp. 256-268.
- PACU, Moise, *Cuvântări diverse*, Galați, 1913.
- PANAGIOTIS, Hristos Ἑλληνικὴ Πατρολογία (Patrologia greacă) A', Κυρομάνοϋ, Tesalonic, 1999.
- PANTELIMON, P., „Cultul morților”, în: *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, 1927, nr. 4.
- PAPADOPOULOS, G. Stylianos, *Patrologie*, vol. I, trad. rom. de Lector Dr. Adrian Marinescu, Ed. Bizantină, București, 2006.
- PAPAGIANNIS, K., *Slujba de Înmormântare. Observații și propuneri pentru o mai întemeiată săvârșire a ei*, Klironomía, 29 (1997).
- PAPIU, Ioan, *Cuvântări funebrele sau ceasuri de moarte*, Gherla, 1875.
- PARASCHIV, Mihaela, *Femeia în Roma antică*, edit. a II-a, Ed. Junimea, Iași, 2003.
- PASCHIA, Gheorghe, „Rugăciunile pentru morți în scrierile Sfinților Părinți, în epitafurile antice și cele contemporane”, în: *Mitropolia Banatului*, 1987, nr. 1, pp. 119-136.
- PĂCURARIU, preot, Mircea, *Predici la duminici și sărbători, la praznice împărătești și ale Maicii Domnului, ale Sfinților și la Sfinți români; predici ocazionale și la înmormântări*, București, 2000.
- PETCU, Liviu, „Sfântul Grigore al Nyssei despre Taina Pocăinței și a Euharistiei, în: Pr. prof. univ. dr. Gheorghe PETRAU et alii, *Dimensiunea penitențială și euharistică a vieții creștine*, Ed. Doxologia, Iași, 2014, pp. 296-311.
- PETERSON, E., „L'homme image de Dieu chez Saint Irénée”, în : *La Vie Spirituelle* 100, Paris, (1959), p. 584-594.
- PETIAN, Mihai, „O carte despre moarte și înviere”, în: Teodor Cios, *Viața - în spațiu și dincolo de el. Predici și iertăciuni la înmormântare*, edit. a II-a, Sibiu, 2008.
- PETRAU, Gheorghe et alii, *Dimensiunea penitențială și euharistică a vieții creștine*, Ed. Doxologia, Iași, 2014.

- PETRESCU, preot, Nicolae, *Omiletica. Manual pentru Seminarile Teologice*, București, 1977.
- PETRICĂ, preot, Vasile, „«Iertăciunile» sau despre degradarea necrologului”, în: *Mitropolia Banatului*, XXXV (1985), nr. 5-6, pp. 359-362.
- PHILAS, G., *Liturgica*, Ed. Grigóri 2006.
- † PIMEN AL MOLDOVEI, *Jurăminte și cuvinte ostășești*, București, 1914.
- PLEȘU, Andrei, „N-am să mai apuc alt chip al acestei țări”, în: *Adevărul*, 7 august 2009.
- PLEȘU, Andrei, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, Ed. Humanitas, București, 2012.
- PLUTARH, Mestrius, *Vieți paralele I*, trad. rom. de N. I. Barbu, Ed. Științifică, București, 1960-1971.
- POPA, Ioan Ioasaf O., *Despățimirea omului și înveșmântarea cu virtuți*, Ed. Credința Strămoșească, s.l., 2008.
- POPESCU, Dumitru, „Centralitatea lui Hristos în teologia ortodoxă contemporană”, în: *Ortodoxia* LIII, (2002), nr. 3-4, p. 11-23.
- POPESCU, Gabriel, „Predică și predicator în Biserica Ortodoxă Română. Temeiurile activității predicatoriale în ortodoxia românească”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, LXXXIX (1971), nr. 1-2, pp. 96-120.
- POPESCU, Teodor M., „Despre preot, predică și credincioși”, publicat în: revista *Raze de lumină*, București, 1930.
- POPESCU, Teodor M., „Predica – o mărturisire a preotului”, în: *Glasul Bisericii*, XIII, (1954), nr. 11-12, pp. 643-649.
- POPESCU, Teodor M., „Primii didascoli creștini” în: *Biserica și Cultura*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996.
- POPESCU-MĂLĂEȘTI, Ioan, „Ardem sau îngropăm morții?”, București, 1931- recenzie de Arhim. I. Scriban, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 1931, nr. 4.
- PREDA, preot, Constantin, „Comentariu la Epistola întâi către Tesaloniceni”, în: *Ortodoxia*, nr. 3, 2012, București, pp. 59-82.
- PREDA, preot, Constantin, *Propovăduirea apostolică. Structuri retorice în Faptele Apostolilor*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.
- PREDA, Radu, „Patru meditații asupra discursului teologic”, în: *Studii Teologice*, nr.3-4, 1993.
- PREDA, Radu, *Cultura dialogului. Pledoarii și exerciții*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2009.

- PRELIPCEANU, Vladimir, „În legătură cu problema incinerării”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 1967, nr. 11-12.
- PROTASE, Maria, „Opera omiletică a lui Petru Maior”, în: *Mitropolia Ardealului*, XVIII (1975), nr. 1-2, pp. 28-38.
- PUCKLE, S. Bertram, *Obiceiuri și ritualuri funerare. Originea și dezvoltarea lor*, Ed. Dochia, Iași, 2006.
- PIIU, Victor, *Predici pentru orașe*, Chișinău, 1920.
- RADU, Alexandru, „Opera omiletică a lui Petru Maior”, în: *Studii Teologice*, XIX (1967), nr. 9-10, pp. 656-675.
- RAHMANI, L. Y., „Ancient Jerusalem`s Funerary Customs and Tombs. Part Four”, în: *The Biblical Archaeologist*, nr. 4, 1981.
- RAHMINI, I. E., *Testamentum Domini nostru Jesu Christi*, Hildesheim, 1968.
- RAHNER, K., *Zur Theologie des Todes*, Freiburg-Basel-Wien, 1958.
- RAMBAUD, R. P., *Traité moderne de prédication*, Lyon-Paris, 1941.
- RĂDĂȘANU, Petru „Tematica «Didahiilor» Mitropolitului Antim Ivireanul”, în: *Studii Teologice*, seria a II-a, XXIX (1977), nr. 5-8, pp. 552-563.
- RĂDUCĂ, Vasile, *Antropologia Sfântului Grigore de Nyssa*, București, 1996.
- RĂDULESCU, Mihai, *Îndrumar de credință Ortodox*, Ed. Fundației Dosoftei, București, 2003.
- RĂDULESCU-MOTRU, *Constantin, Personalismul energetic și alte scrieri*, Ed. Eminescu, București, 1984.
- RHODE, Erwin, *Psyche, Seelekult und Unsterblichkeitsglaube der Grieschen*, vol. II, Tubingen, 1903.
- RHODE, Erwin, *Psyche*, trad. rom. de Mircea Popescu, Ed. Meridiane, București, 1985.
- RICCI, Seymour de, „Deux Nouvelles inscriptions grecques d`Egypte”, în: *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, Paris, 1934.
- RICHARD, Ramesh, *Preparing Expository Sermons. A Seven-Step Method for Biblical Preaching*, Ed. Baker Books, Grand Rapids, 2001.
- RICHARDSON, Alan, *A Theological Wordbook of the Bible*, Macmillan, New York, 1950.
- ROLDANUS, J., *Le Christ et l`homme dans la théologie d`Athenase d`Alexandrie. Étude de la conjonction de sa conception de l`homme avec sa christologie*, Leiden, 1968.
- ROMANIDES, Ioannis, „Sfântul Grigore Palama”, în: *Presa Ortodoxă*, 19 ianuarie 1979.

- ROVENȚA-FRUMUȘANI, Daniela, *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*, Ed. Tritonic, București, 2004.
- SACHELARIE, Nicodim, *Pravila bisericească*, edit. a II-a, Ed. Valea Plopului, Prahova, 1996.
- SAHAROV, Nikolai, *Iubesc, deci exist. Teologia arhimandritului Sofronie (1896–1993)*, trad. rom. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, București, 2008.
- SAHAROV, arhim., Sofronie, *Rugăciunea - experiența Vieții Veșnice*, trad. rom. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1998.
- SALCĂ, Alexandru, *În zeghe, printre sfinți – memorii II*, Brașov, 2000.
- SANTI, Cosmin, „Sfânta Euharistie, Taina Bisericii și Trupul lui Hristos”, în: *Ortodoxia*, SN, IV, (2012) nr. 2, pp. 61-86.
- SAVA, preot, Viorel, „Nădejdea învierii și a vieții veșnice reflectată în rugăciunile pentru cei adormiți”, în: *Analele Științifice ale Universității Al. I. Cuza Iași*, tom. V, Teologie, Iași, 1999-2000, pp. 75-84.
- SAVA, preot, Viorel, „Sărbătoarea Nașterii Domnului în tradiția liturgică ortodoxă și cea romano-catolică”, în: *Teologie și Viață*, nr. 7-12, Iași, 2000.
- SAVA, preot, Viorel, „Tainele Bisericii și vindecarea persoanei umane. Abordare liturgică”, în: *Ortodoxia*, nr. IV/12, seria a II-a, București, 2012.
- SCHIAN, M., „Geschichte der christlichen Predigt”, în: *Realencyklopädie für protestantische Theologie*³, Bd. XV, Leipzig, 1904.
- SCHIAN, M., „Geschichte der christlichen Predigt”, în: *Realencyklopädie für protestantische Theologie*³, Bd. XV, Leipzig, 1904, pp. 623-747.
- SCHLIER, H., *Die Eigenart der christlichen Mahnung nach dem Apostel Paulus: Besinnung auf das Neue Testament*, Herder, Bd. 2, Freiburg, 1964.
- SCHLIER, H., *Die Eigenart der christlichen Mahnung nach dem Apostel Paulus: Besinnung auf das Neue Testament*, Herder, Bd. 2, Freiburg, 1964, S. 340-357.
- SCHMEMANN, preot, Alexander, *Euharistia, Taina Împărăției*, trad. rom. de Pr. Boris Răduleanu, Ed. Anastasia, București, 1993.
- SCHMEMANN, preot, Alexander, *Pentru viața lumii. Sacramentele și Ortodoxia*, trad. rom. de Aurel Jivi, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.

- SCHOMANN, B. J., *Eikon in den Schriften des heiligen Athanasius*, Scholastica 18, (1943), p. 31-53, 175-200.
- SCHULZ, Esther, *Der Mensch als Bild Gottes - der Mensch an der Grenze des Lebens. Ein Leitbild des seelsorglichen Handelns*, Ed. Benno (lucrare de doctorat), Erfurt, 2005.
- SCRIBAN, arhim., Iuliu, *Datoria preotului către limba bisericească*, Ed. Revistei Teologice, Sibiu, 1938, pp. 5-31.
- SCRIBAN, preot, Ioan, „Arderea morților în Germania și Austria”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, 1927, nr. 9.
- SCRIMA, preot, Andrei, *Antropologia apofatică*, Ed. Humanitas, București, 2005, p. 371.
- SDRALEK, Maximiliani, „Trauer”, în: *Realencyklopädie der christlichen Alterthümer*, Bd. II, Freiburg, 1882 - 1886.
- SEICHE, Fabian, *Martiri și mărturisitori români din secolul XX. Închisorile comuniste din România*, Ed. Agaton, Făgăraș, 2010.
- SEMEN, preot, Petre, „Despre înmormântare. Rugăciunile pentru cei morți, lumânările, prescurile și grâul”, în: *Îndrumător Bisericesc*, Craiova, 1984, pp. 128-139.
- SHERWOOD, P., *The Earlier Ambigua of St. Maximus the Confessor*, Roma, 1955.
- SIMION, preot, Radu, „Pentru o tematică creștină a necrologurilor”, în: *Mitropolia Ardealului*, nr. 7-8, 1972, pp. 573-578.
- SIMION, preot, Radu, „Temeiul rugăciunilor Bisericii pentru cei adormiți”, în: *Mitropolia Ardealului*, nr. 1-2 (1977), pp. 125-135.
- SKALTSIS, P., „Premise teologice ale îngropării bisericești și evoluție istorică a Slujbii de Înmormântare”, în: *Slujbele pentru morți*, Ed. Sfânta Mitropolie a Drămei, Drăma, 2001, pp. 78-86.
- SOTIRIOS, G., „Arheologie creștină și bizantină”, vol. I, în: *Cimitirile creștine, arhitectura bisericească*, Atena, 1942, pp. 69-80.
- STAN, preot, Alexandru et alii, *Istoria religiilor pentru învățământul preuniversitar*, EIMBMOR, București, 1991.
- STAN, preot, Alexandru, „Temeiuri doctrinare ale rugăciunilor pentru cei răposați”, în: *Studii Teologice*, 1987, nr. 4, pp. 210-224.
- STANCIU, preot, Vasile, „Teologia innelor din slujba înmormântării”, în: vol. *Sensul vieții, al suferinței și al morții*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2008, pp. 179-191.

- STANCIU, preot, Vasile, „Teologie și imnografie în Liturghiile Bizantine”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, L (2005), nr. 2, pp. 39-46.
- STANCIU, preot, Vasile, „Valențe misionare ale muzicii bisericești”, în: vol. *Misiunea Bisericii în Sfânta Scriptură și Tradiție*, Ed. Presa Universitară, Cluj-Napoca, 2005, pp. 123-133.
- STĂNESCU-GIGHERA, Florian, „Despre cuvântările funebre”, în: *Mitropolia Bantului*, XIV (1964), nr. 1-3, pp. 60-64.
- STĂNILOAE, preot, Dumitru, „Biserica împotriva comunismului”, în: *Telegraful Român*, nr. 42, 1936, pp. 1-2.
- STĂNILOAE, preot, Dumitru, „Biserica universală și sobornicească”, în: *Ortodoxia*, XVIII (1966), nr. 2, pp. 169-198.
- STĂNILOAE, preot, Dumitru, „Jertfa lui Hristos și spiritualizarea noastră prin împărtășirea de ea în Sfânta Liturghie”, în: *Ortodoxia*, nr. 1, XXXV (1983), pp. 104-118.
- STĂNILOAE, preot, Dumitru, „Judecata particulară după moarte”, în: *Ortodoxia*, VII (1955), nr. 4, pp. 550-576.
- STĂNILOAE, preot, Dumitru, „Relațiile Treimice și viața Bisericii”, în: *Ortodoxia*, XVI (1964) nr. 4.
- STĂNILOAE, preot, Dumitru, „Starea sufletelor după judecata particulară în învățătura ortodoxă și catolică”, în: *Ortodoxia*, V (1953), nr. 4, pp. 541-556.
- STĂNILOAE, preot, Dumitru, *Ascetica și Mistica*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2002.
- STĂNILOAE, preot, Dumitru, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, vol. I, Ed. Cristal, București, 1995.
- STĂNILOAE, preot, Dumitru, *Reflexii despre spiritualitatea poporului român*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova 1992.
- STĂNILOAE, preot, Dumitru, *Spiritualitate și comuniune în liturghia ortodoxă*, Craiova, 1986.
- STĂNILOAE, preot, Dumitru, *Teologia dogmatică ortodoxă*, București, 1996.
- STĂNILOAE, preot, Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, București, 1987.
- STĂNILOAE, preot, Dumitru, *Trăirea lui Dumnezeu în Ortodoxie*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1993.
- STĂNILOAE, preot, Dumitru, *Viața și învățătura Sfântului Grigore Palama*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002.

- STEREA, preot, Tache „Dumnezeu, Omul și Creația în teologia ortodoxă și în preocupările ecumenismului contemporan”, teză de doctorat, în: *Ortodoxia XLIX*, nr. 1-2, 1998, București.
- STOICU, Ioan, „Rugăciunea Dumnezeul duhurilor și a tot trupul”, în: *Mitropolia Banatului*, 1964, nr. 1-3, pp. 77-82.
- STREZA, Ciprian, „Sfânta Euharistie – Cina de Taină cu Hristos în Împărăția Cerurilor”, în: *Ortodoxia*, nr. 4, seria a II-a, VI (2014), pp. 29-48.
- STREZA, Ciprian, „Sfânta Liturghie – Taina întâlnirii personale a omului cu Dumnezeu”, în: *Ortodoxia*, nr. 3, 2012, pp. 99-123.
- †STREZA, Laurențiu, „Prefață”, în: Pr. Vasile Gafton, *Moartea, pragul dintre vieți. Gânduri despre moarte*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2015.
- STRUGARIU, Constantin, „Grija pentru cei morți în cultul și spiritualitatea ortodoxă”, în: *BOR*, 1983, nr. 9-10, pp. 679-691.
- ȘEBU, preot, Sebastian, „Forma și conținutul predicii creștine în primele trei veacuri”, în: *Studii Teologice*, 1967, nr. 3-4, pp. 206-221.
- ȘEBU, preot, Sebastian, „Preocupări și orientări în predica protestantă contemporană, în Germania apuseană”, (teză de doctorat) în: *Mitopolia Ardealului*, nr. 4-6, 1980.
- ȘEBU, preot, Sebastian, „Râvna pentru cele sfinte”, în: *Culegere de predici*, Ed. Mitropolia Banatului, Timișoara, 1984, pp. 211-214.
- TAFT, Robert F., *O istorie a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur. Dipticile*, Ed. Renașterea, Cluj – Napoca, 2008.
- TELEA, Marius, *Antropologia Sfinților Părinți Capadocieni*, Deva, 2005.
- TEȘU, preot, Ioan C., „Taina morții în spiritualitatea ortodoxă”, în: *Teologie și Viață*, nr. 5-8, 2010.
- TEȘU, preot, Ioan C., *Virtuțile creștine, cărări spre fericirea veșnică*, Ed. Trinitas a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, 2001.
- THEISSEN, Gerd et alii, *Le défi homilétique. L'exégèse au service de la prédication*, coll. „Pratiques”, no 13, Genève, Labor et Fides, 1994.
- THEISSEN, Gerd, *Die Religion der ersten Christen. Eine Theorie des Urchristentums*, 2. Aufl., Gütersloh, 2001.
- THEISSEN, Gerd, *Jesus in Neuen Kontexten*, Stuttgart, 2003.

- THEISSEN, Gerd, *Urchristliche Wundergeschichten: ein Beitrag zur formgeschichtlichen Erforschung der synoptischen Evangelien*, Gütersloher Verl.-Haus, 1998.
- THEMISTOKLES, presbiter, Hristodoulos, *Τα Ιερά Μνημόσυνα*, Σειρά: Λειτουργικά Θέματα ἀριθμ. 2, Εκδόσεις Ομολογία, Atena, 2007.
- THEMISTOKLES, presbiter, Hristodoulos: *Περὶ τῆς κηδείας. Ἱστορικολειτουργικὴ προσέγγιση στὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία καὶ στὰ περὶ αὐτῆς τελούμενα*, Εκδόσεις Ομολογία, Atena, 2004.
- THURÉN, L., *Argument and Theology in 1 Peter. The Origin of Christian Paraenesis*, Sheffield, 1995.
- ΤΙΑ, arhim., Teofil, *Era post-modernă: o eră a vulnerabilității credinței?*, Alba Iulia, 2012.
- ΤΙΑ, arhim., Teofil, *Psihologia crizelor existențiale. Terapia pastorală a evenimentelor cu potențial psiho-patogen*, Alba Iulia, 2012.
- ΤΙΑ, arhim., Teofil, *Psiho-Teologia – Călăuză spre o reflecție identitară*, Alba Iulia, 2012.
- TOADER, Ioan, *Metode noi în predica omiletică*, Ed. Arhidiecezeană, Cluj – Napoca, 1997.
- TOFANĂ, preot, Stelian, „Euharistia în arătarea la Emaus. Repere exegetice și teologice (Lc. 24, 13-35)”, în: *Grai maramureșan și mărturie ortodoxă*, Baia-Mare, 2001, pp. 167-181, republicat și în: *Ortodoxia*, nr. 1-2, LIII (2002), pp. 15-24.
- TOFANĂ, preot, Stelian, „Suspînul creației și slava fiilor lui Dumnezeu după Rom. 8, 19-23”, în: *Cosmosul între frumos și apocaliptic. Un recurs etic asupra ecologiei*, Alba-Iulia, 2007, p. 259.
- TOFANĂ, preot, Stelian, *Eshatologia Epistolelor I și II Tesaloniceni*, suport de curs, pentru anul II de studiu, Cluj-Napoca, 2009, p. 32.
- TREU, M., *Der Philosoph Joseph*, Biblische Zeitschrift 8, Wien, 1899.
- TZERPOS, D. V., „Ultima taină. Slujba de înmormântare și arderea morților”, Ed. Ouranós, Atena, 2012, pp. 61-81.
- UNAMUNO, Miguel, *Agonia creștinismului*, Madrid, 1936.
- UNGUREANU, Mihail Adeodatus, *Ritualul ortodox al înmormântării pe înțelesul tuturor. Necesitatea, însemnătatea și folosul pomenirilor pentru cei adormiți*, Ed. Adeodatus, Iași, 2012.

- VELKOVSKA, EL., *Funeral Rites according to the Byzantine Liturgical Sources*, Dumbarton Oaks Papers 55, (2001).
- VIELHAUER, Philipp, „Paränese”, în: *Gheschichte der urchristlichen Literatur. Einleitung in das Neue Testament*, Ed. de Gruyter, Berlin, 1978, S. 571-573.
- VALICĂ, preot, Emanuel, „Tanatologia creștină, între istorie, ritualul înmormântării, simbolism și actualitate”, Ed. Christiana, București, 2013.
- VALICĂ, preot, Emanuel, „Euharistia de la Cina cea de Taină, la evenimentul Emaus”, în: *Studia Doctoralia Andreiana, Ed. Andreiană*, III/nr. 2, 2014, Sibiu, pp. 122-133.
- VALICĂ, preot, Emanuel, *Persoana umană între tehnologia informațională RFID și libertate. Abordare teologică și bioetică*, lucrare de licență, Cluj Napoca, 2011.
- VALICĂ, preot, Emanuel, recenzie a manualului Pr. Vasile GORDON (coord.), Pr. Adrian IVAN și Pr. Nicușor BELDIMAN, „Omiletica”, coll. „Cursuri, Manuale și Compendii de Teologie Ortodoxă”, Ed. Basilica, București, 2015, în: *Teologie și Viață*, nr. 5-8, 2015, pp. 245-248.
- VALICĂ, preot, Mihai A., „Cele șapte cuvinte către tineri ale Părintelui Calciu – Istorie sau actualitate”, în: *Epifania. Revistă de dialog ortodox*, nr. 28, Iași, 2014, pp. 161-167.
- VALICĂ, preot, Mihai A., „Distributism și Ortodoxie din punct de vedere al Teologiei Sociale”, în: *Epifania*, nr. 22, Iași.
- VALICĂ, preot, Mihai A., „Filantropia diaconală a Bisericii Ortodoxe în contextul mondialismului. Abordare din punct de vedere al Teologiei Sociale”, în: *Epifania*, nr. 23, decembrie 2012 – februarie 2013, Ed. Epifania, Iași, 2013, pp. 125-132.
- VALICĂ, preot, Mihai A., „Martiraj, asumarea istoriei și teroare ideologică”, în: *Revista Rost*, nr. 100, 2011, pp. 78-86.
- VALICĂ, preot, Mihai A., *Eine heutige Philanthropiewissenschaft und Diakonietheologie im Kontext der Orthodoxen Lehre und der Tradition der Rumänisch-Orthodoxen Kirche*, lucrare de doctorat, Ed. Christiana, București, 2008.
- VALICĂ, preot, Mihai A., *Ortodoxia în contextul mondialismului ocult. Abordare pastorală și bioetică*, Ed. Studis, Iași, 2012.
- VALICĂ, preot, Mihai A., *Teologia Socială*, Ed. Christiana, București, 2007.
- VASILACHI, arhim., Vasile, *Predica în Evul Mediu*, Iași, 1938.

- ZISIS, presbiter, Theodoros, *Capete Morale*, trad. rom. de Nicușor Deciu, Ed. Egumenița, Galați, 2014.
- †VLACHOS, Ierótheos, *Dogmatica empirică a Bisericii Ortodoxe Sobornicești, după învățăturile prin viu grai ale Părintelui Ioannis Romanidis*, vol. I, (Dogmă – Morală – Revelație), trad. rom. de Tatiana Petrache, Ed. Doxologia, Iași, 2014.
- VOICILĂ, Ciprian, *Mărturisitorii. Minuni. Mărturii. Repere*, Ed. Lucman, 2010.
- VONIGA, David, *Cuvântări ocazionale și funebre*, Arad, 1909.
- VULGARIS, Evghenie, *Îndeletnicire despre buna murire*, Ed. Sinaxa, București, 2010.
- WALD, Henri, *Ideea vine vorbind*, Ed. Cartea Românească, București, 1983.
- WASSERSCHLEBEN, S.W. H., *Die Bussordnungen der abendländischen Kirche*, Halle, 1851.
- WELSCH, W., *Unsere postmoderne Moderne*, Berlin, 1993.
- WENDES, L., „Postmoderne Theologie? Zum Verhältnis von christlicher Theologie und postmoderner Philosophie”, in: K. Muller, *Fundamentaltheologie. Fluchtlinien und Gegenwärtige Herausforderungen*, Freiburg, 1998.
- WERNER, Matthias, *Volle Kirchen in der DDR. Das Experiment «Gottesdienst einmal anders» in Karl-Marx-Stadt, (1963-1973)*, Ed. Dr. Hopf, Berlin, 2013.
- WIEKE, Thomas, *Rethorik mit Musterreden für jeden Anlass*, Ed. DuMont – Monte, Köln, 2002.
- WILLMS, H., *Eikon. Eine begriffsgeschichtliche Untersuchung zum Platonismus. Philo von Alexandria mit einer Einleitung über Platon und die Zwischenzeit*, Münster, 1935.
- ZAHARIA, preot, Adrian, „Incinerarea din punct de vedere ortodox”, în: *Teologie și Viață*, serie nouă, XX (2010), nr. 1-4, pp. 114-131.
- ZAHARIA, preot, Adrian, „Vămile văzduhului”, în: *Teologie și Viață*, nr. 9-12, 2009, pp. 140-152.
- ZAHRNT, Heinz, *Die Sache mit Gott. Die protestantische Theologie im 20. Jahrhundert*, Ed. R. Piper & Co., München, 1966.
- ZAHRNT, Heinz, *Gespräch über Gott. Die protestantische Theologie im 20. Jahrhundert. Ein Textbuch*, Ed. R. Piper & Co., München, 1968.
- ZISIS, presbiter, Theodoros, *Capete Morale*, trad. rom. de Nicușor Deciu, Ed. Egumenița, Galați, 2014.
- ZIZIOULAS, Ioan, *‘H’Ενότης τής ‘Εκκλησίας ἐν τῇ Θεῖα Εὐχαριστία καί τω ‘Επισκόπῳ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας*, Atena, 1965;

- ZIZIOULAS, Ioan, „Ordination – A Sacrament?”, în: *Concilium* 4 (1972).
- ZIZIOULAS, Ioan, „The Doctrine of God the Trinity Today: Suggestions for an Ecumenical Study” în: vol. Alasdair I. C. Heron (ed.), *The Forgotten Trinity, 3. A Selection of Papers Presented to the BCC Study Commission on Trinitarian Doctrine Today*, London, BCC, 1991.
- ZIZIOULAS, Ioan, *Creația ca Euharistie*, trad. rom. de C. Papacioc, Ed. Bizantină, București, 1999.
- ZIZIOULAS, Ioan, *Eucharist, Bishop, Church: The Unity of the Church in the Divine Eucharist and the Bishop during the first three Centuries*, trad. eng. de E. Teokritoff, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, Massachusetts, 2001;
- ZIZIOULAS, Ioan, *Ființa eclesială*, trad. rom. de A. Nae, Ed. Bizantină, București, 1996.
- ZIZIOULAS, Ioan, *L'Éucharistie, Évêque et l'Église durant les trois premiers siècles*, trad. fr. de J. L. Palierne, Paris, DDB, 1994.
- ZORIN, V. Konstantin, *Ghimpele din trup. Aspecte practice ale învățaturii creștine despre boală*, trad. rom. de Adrian Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, București, 2014.
- ZUGRAV, Ioan, „Cultul morților. Comemorarea lor”, în: *Studiu liturgic-pastoral*, Cernăuți, 1937, pp. 17-24.

Dicționare, Enciclopedii, Lexicoane, Manuscrise.

- ACADEMIA ROMÂNĂ, Institutul de Etnografie și Folclor „C. Brăiloiu”, *Sărbători și obiceiuri*, vol. I (Oltenia), Ed. Enciclopedică, București, 2001;
- ACADEMIA ROMÂNĂ, Institutul de Etnografie și Folclor „C. Brăiloiu”, *Sărbători și obiceiuri*, vol. II (Transilvania), Ed. Enciclopedică, București, 2003;
- BAILLY, A., *Dictionnaire grec-français*, Hachette, 13 – e Édition, Paris, 1929.
- DAICOVICIU, Constantin, *Enciclopedia română, vol. III, Sibiu, 1904*.
- DRAGOMIORESCU, Gh. N., *Dicționarul figurilor de stil: terminologia fundamentală a analizei textului poetic*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1995.
- DRAGOMIORESCU, Gh. N., *Mică enciclopedie a figurilor de stil*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1975.

- Das grosse Bibellexikon*, Ed. Wuppertal – Gissen, 2004.
- Dictionnaire apologetique de foi catholique*, Paris, 1936.
- Dictionarul german-român*, Ed. Academiei Române, ed. a II a, București, 1989.
- Dicționar român- rus*, Moscova, 1953.
- Dicționar rus-român*, Moscova, 1954.
- Dicționarul explicativ al limbii române*, Ed. Academiei Române, București, 1975.
- Dicționarul de neologisme al limbii române*, Ed. Academiei Române, București, 1986.
- Dicționarul explicativ al limbii române moderne*, Ed. Academiei Române, București, 1996.
- Enciclopedic Bible Dictionary*, Ed. Humanitas, București, 1999.
- DUFOUR, Xavier Leon, art. „Suflet”, în: *Vocabular de teologie biblică*, București, 2001.
- GESENIUS, Wilhelm, *Handwörterbuch über das alte Testament (hebräisch – deutsch)*, Ed. Springer, Belin-Göttingen-Heidelberg, 1962.
- GUȚU, Gheorghe, *Dicționar latin-român*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
- QUICHERAT, Louis et DAVELUY, Amédée, *Dictionnaire latin-français*, Ed. Hachette, Paris, 1910.
- KITTEL, G., *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Berlin, 1977.
- Larousse du XX-e siècle*, Ed. Paul Ange, Paris, 1932, Tom. V.
- Lexikon für Theologie und Kirche*, Bd. 1-11, Ed. Herder, Sonderausgabe, Freiburg im Breisgau, 2006.
- Manuscrisul: „Din ședințele Societății România Jună. Naționaliștii și Cosmopoliții”, în: Mihai EMINESCU, *Opere*, vol. IX, ediție critică întemeiată de Perpessicius, Ed. Academiei Române, București, 1980.
- Manuscrisul: „Superfluența populației”, în: Mihai EMINESCU, *Opere*, vol. XV, ediție critică întemeiată de Perpessicius, Ed. Academiei Române, București, 1989.
- MERKI, H., *Ebenbildichkeit. Reallexicon für Antike und Christentum*, Berlin, 1959.
- Meyers Lexicon*, Leipzig, 1940, ed. a VIII - a, Bd. VIII.
- PEȚINIS, Lambros, *Dicționar grec-român*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976.
- PEȚINIS, Lambros, *Dicționar grec-român*, Ed. Academia Română, București, 2005.
- Realencyklopädie der christlichen Alterthümer*, Bd. I, Freiburg im Breisgau, 1882.
- Reallexikon des klassischen Alterhums*, VI Aufl., Leipzig 1882.
- Realencyklopädie für protestantische Theologie*³, Bd. XV, Leipzig, 1904.

The Oxford English Dictionary, prepared by J. A. Simpson et alii, vol. XI, Clarendon Press,
Oxford.

Surse online

<http://doctorate.ulbsibiu.ro/obj/documents/REZ-ROM-BAZAVAN.pdf>, 28 ianuarie 2015.

http://www.biserica.ch/docs/Invatatura_Ortodoxa/relatia_dintre_hristos_si_duhul_sfant_in_biserica.htm, 13 februarie 2015.

http://www.summorum-pontificum.de/archiv/index_10_04.shtml, 14 martie 2015.

<http://www.crestinortodox.ro/religie/omilia-sfantului-vasile-mare-catre-tineri-128037.html>, 13 mai 2015.

http://doctorat.ubbcluj.ro/sustinerea_publica/rezumat/2010/filologie/Iacob_Diana_Ro.pdf, 25 februarie 2016.

http://teologie.central.ucv.ro/blogs/cdst/files/2011/05/cdst_2010-final.pdf, 16 februarie 2016.

<http://ziarullumina.ro/vocile-din-cimitirul-vesel-de-la-sapanta-94300.html>, 16 februarie 2016.

<http://ziarullumina.ro/cimitirul-vesel-un-loc-unic-in-lume-84421.html>, 17 februarie 2016.

<http://biblioteca.regielive.ro/referate/statistica/etapele-cercetarii-stiintifice-38340.html>, 13 iulie 2013.

<http://www.pemptousia.ro/2012/11/parastasele-practica-a-bisericii-primare-sau-inovatie-moderna/>, 14 mai 2013.

<http://www.comunicare-relatiipublice.ro/content/view/206/35/>, 15 mai 2013.

http://www.ftoub.ro/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=97&Itemid=396, 16 iunie 2014.

http://www.wachstumimwandel.at/wp-content/uploads/Sp05_11.pdf, 22 aprilie 2013.

http://www.referat.ro/referate/download/Secularizarea_averilor_manastiresti_e4cc5.html, 17 iunie 2014.

<http://www.civicmedia.ro/directivele-nkvd-pentru-ocuparea-natiunilor-europei-de-est-si-intoxicarea-occidentului>, 13 iulie 2013.

http://edituradeisis.ro/opencart/index.php?route=product/product&product_id=129, 14 iunie 2013.

<http://medievalia.ro/respingerea-incinerarii-argumentele-traditiei-tacerea-patriarhiei/#comment-5443>, 18 aprilie 2014.

http://www.tabor-revista.ro/in_ro.php?module=content_full&id=10396, 19 iulie 2014.

http://edituradeisis.ro/opencart/index.php?route=product/product&product_id=129, 13 februarie 2014.

<http://biblioteca.regielive.ro/referate/statistica/etapele-cercetarii-stiintifice-38340.html>, 22 octombrie 2015.

<http://dexonline.ro/definitie/circumstan%C8%9B%C4%83>, 23 ianuarie 2015.

http://edituradeisis.ro/opencart/index.php?route=product/product&product_id=129, 24 aprilie 2014.

<http://medievalia.ro/respingerea-incinerarii-argumentele-traditiei-tacerea-patriarhiei/#comment-5443>, 12 ianuarie 2013.

http://turnu.ro/invataturi_catehetice.html, 14 februarie 2013.

<http://www.cartiortodoxe.com/carte/247/ii-experienta-mistica>, 25 mai 2013.

<http://www.comunicare-relatiipublice.ro/content/view/206/35/>, 26 mai 2013.

<http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/dogma/teologia-speculativa-teologia-pietista-69017.html>, 29 aprilie 2014.

<http://www.crestinortodox.ro/editoriale/invatatura-despre-suflet-cartile-vechiului-testament-70129.html>, 30 aprilie 2014.

<http://www.crestinortodox.ro/liturgica/viata-liturgica/teologia-immelor-slujba-inmormantarii-70702.html>, 13 iunie 2013.

<http://www.crestinortodox.ro/religie/omilia-sfantului-vasile-mare-catre-tineri-128037.html>, 13 iulie 2014.

http://www.culte.gov.ro/detaliu-presa/vrs/data_calendar/2013-01-23, 28 mai 2014.

http://www.ftoub.ro/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=97&Itemid=396, 30 mai 2014.

http://www.parohiamacin4.org/foloasele_parastaselor.html, 13 aprilie 2013.

<http://parohiamacin4.org/sinuciderea.html>, 19 aprilie 2016.

<http://www.parohiamacin4.org/incinerarea.html>, 18 martie 2013.

<http://www.pemptousia.ro/2012/11/parastasele-practica-a-bisericii-primare-sau-inovatie-moderna/>, 2 octombrie 2014.

<http://www.pemptousia.ro/2013/01/ingroparea-mortilor-cu-trupul-intreg-element-central-al-slujbei-de-inmormantare/>, 26 ianuarie 2015.

http://www.referat.ro/referate/download/Secularizarea_averilor_manastiresti_e4cc5.html, 13

iulie 2013.

<http://www.romaniaculturala.ro/images/articole/Mihaela%20Grancea.pdf>, 23 februarie 2014.

http://www.summorum-pontificum.de/archiv/index_10_04.shtml, 13 iunie 2013.

http://www.taborrevista.ro/in_ro.php?module=content_full&id=10396, 29 aprilie 2015.

http://www.theologie.uzh.ch/faecher/praktisch/ralphkunz/Homiletische_Anthropologie.pdf, 28 martie 2015.

<http://www.crestinortodox.ro/predici/predica-inmormantarea-unui-tata-148693.html>, 13 ianuarie 2016.

http://www.wachstumimwandel.at/wp-content/uploads/Sp05_11.pdf, 14 ianuarie 2016.

<http://www.mediafax.ro/social/tragedia-din-colectiv-cine-sunt-cele-64-de-victime-care-au-murit-in-urma-incendiului-artisti-fotografi-jurnalisti-olimpici-si-studenti-straini-printre-cei-disparuti-galerie-foto-14878395>, 4 aprilie 2016.

<http://limbaromana.org/revista/un-plan-concret-de-resacralizare-a-societatii-romanesti-actuale/>, 1 martie 2016.

<http://ziarullumina.ro/fericit-este-cel-ce-va-pranzi-in-Imparatia-lui-dumnezeu-107743.html>, 3 martie 2016.

<http://www.cuvantul-ortodox.ro/2010/09/14/parintele-sofian-de-8-ani-in-cer-ne-scoate-din-placerile-si-grijile-desarte-cu-un-cuvant-de-foc-smuls-din-focul-rugului-aprins-si-cu-o-intrebare-fundamentala-suntem-cu-adevarat-constienti/>, 7 martie 2016.

<http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/lumea-vazuta/trupul-sufletul-69087.html>, 8 martie 2016.

<https://hrisostomfilipescu.wordpress.com/2014/01/07/bogdan-sa-fii-vesel-si-sa-razi-mult-te-iubeste-mult-mama/#comments>, 16 martie 2016.

<http://www.sud-est.md/numere/20010922/martiri/>, 4 aprilie 2016.

<http://c-tarziu.blogspot.com/2010/10/simpozion-de-martirologie-cum-ne.html>, 30 martie 2016.

<http://www.sfantuldaniilsihastrul.ro/articole/123-nina-negru-qart9a-de-a-nu-face-martiriq.html>, 4 aprilie 2016.

<http://www.doxologia.ro/viata-bisericii/cuvantul-ierarhului/jertfa-martirica-immul-liturgic-scris-cu-sangele-marturisirii>, 12 octombrie, 2014.

<http://ziarullumina.ro/micul-catehism-care-sunt-faptele-milosteniei-trupesti--49368.html>, 8 aprilie 2016.

<http://ziarullumina.ro/despre-viata-si-despre-moarte-93995.html>, 7 aprilie 2016.

<http://ziarullumina.ro>, 11 aprilie 2016.

<http://acvila30.ro/cand-dumnezeu-este-prezent-viata-invinge-moartea/>, 11 aprilie 2016.

<http://acvila30.ro/video-cateheza-omul-in-fata-lui-dumnezeu-sfantul-maslu-si-slujba-inmormantarii/>, 18 aprilie 2016.

<http://stirileprotv.ro/stiri/sanatate/parchetul-instantei-supreme-incepe-urmarirea-penala-in-cazul-dezinfectantilor-hexi-pharma-folositi-in-spitale>, 4 mai 2016.

<http://medievalia.ro/respingerea-incinerarii-argumentele-traditiei-tacerea-patriarhiei/#comment-5443>, 16 mai 2016.